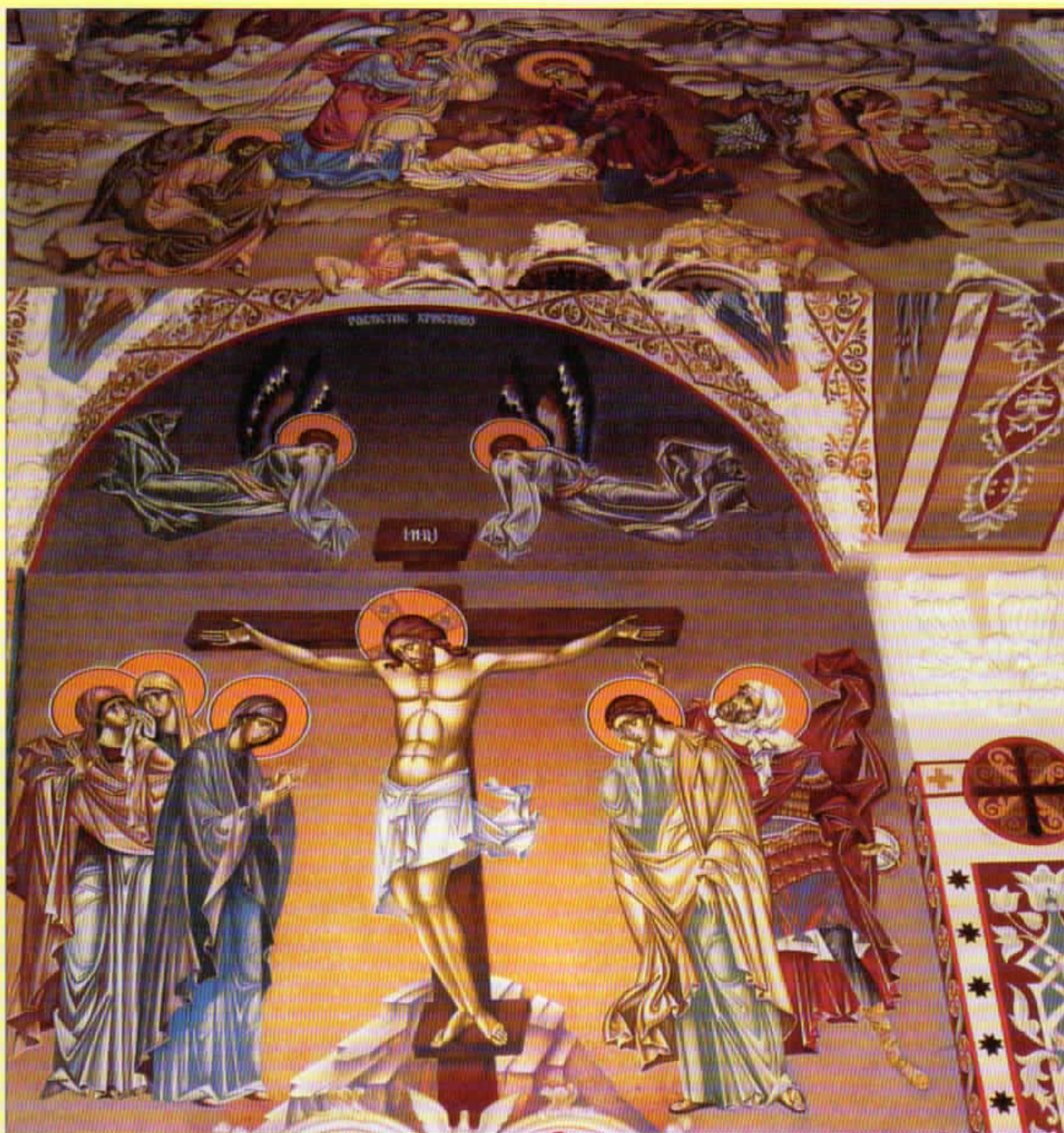

МАКЕДОНСКИ ГЛАС

GODINA XII. 2004.
SJEČANJ-OŽUJAK
JANUARI-MART
ЦЕНА 5 КН

37
БРОЈ

ISSN 1333-7769

ЧЕСТИТ ВЕЛИГДЕН

Храм Света Троица во Радовиш

ОМРАЗАТА

Најнапред да ја разгледаме состојбата на взаемната омраза. За што, обично, се расправаат лугето? За тоа што биле навредени со тежок, навредлив, збор се караат за озборување и клеветење, се караат за почесни места и служби, за пари и имоти, за предности и почести. Каков и да е поводот за кавгата од неа родената омраза започнува безжалосно да ја труе душата. Бедниот човек, кој веќе еднаш и поелегнал на омразата, го губи слаткиот душевен мир и започнува да страда од злоба и бесилен гнев. Тој станува неспокоен, нервозен и целиот "врие" од пеколни чувства. Среќата побегнала од неговото срце. Тој посакува да се одмаздува и тогаш мисли дека ќе може да се успокои откако ќе го види непријателот уништен. Но, овде фаволот бесрамно лаже: потикнува кон нови престани, не за да ти даде мир, туку да те направи уште понескреќен. "ашата на гневот еднаш наликува дека е наполнета со пијалок, кој ветува задоволување на правдата. Но, ако ја испиеме, опојниот пијалок за миг ќе не зашемети додека ја извршиме бездушната одмазда, за потоа да доведе до безнадежно очајание и духовна изнемоштеност. И тогаш гневот се претвора во сатанска неизлечива злоба. Токму затоа Божјото слово советува: "Сонцето да не зајде во гневот ваш; ниту пак да му давате место на фаволот".

Инаку, ако не го гаснеш огнот навреме, подоцна не можеш да го контролираш. Св. Тихон Задонски многу убаво зборува: "Како што пожарот, ако не се изгасне на време, може да запали многу, така и гневот, ако веднаш не се запре, многу зло ќе направи и ќе биде причина за многу невољи!".

Душевната состојба на оние кои ќе застранат во злобата и омразата е многу страшна. Таквиот човек постанува жесток, а тоа значи духовна смрт. Таквиот човек е без милост и непоправлив. Дивите и најкрвожедните зверови полесно се оддаваат на припитомување и скротивање, отколку човек кој е исполнет со омраза и злоба. Ако таквиот човек до крајот на својот живот остане во својата жестокост, Бог од него ќе ја земе благодатта и како непоправлив го испака во пеколот, токму на она место кое сам си го избрал. Тој бил безмилостен кон другите и со тоа постанал недостапен за Божјата добросредоченост. Непростувал. Затоа и нему не може да му се прости. Св. апостол Јаков вели: "Судот ќе биде безмилостен спрема оној кој не покажал милост".

ПОМИРУВАЊЕТО

Оној кој ја носи злобата во своите гради, тој чува отровна змија во своите пазуви. Ние знаеме, од лично искуство, колку ни е тешко на душата кога сме скарани со некого. Тоа е исто како цела планина да не потиснала и не можеме слободно да дишеме. Се чувствуваме како робови, па дури и полошо, зошто кај робовите само телото е заробено, а душата е слободна, а кај нас и духот е заробен од веригите на сатанската омраза, а поради тоа и телото се чувствува бесилно. Додека вие се карате со својот брат, не може да изгрее мир во вашето срце...

Но, затоа пак, колку и е лесно на душата кога ќе се помириме со својот "непријател". Просто посакуваме да летнеме во небесата од радост, како ослободена птица од кафез. Ние повеќе се радуваме на помирувањето, отколку на богатството, зошто сме откриле нешто многу повеќе. Сме ја откриле љубовта, сме го придобиле "непријателот" и сме го претвориле во брат. Народот мудро рекол: "Омразата е фаволска работа!". А ако омразата е фаволска работа, тогаш помирувањето е божанствена работа. Мирот е еден од најскапоцените Божји дарови. Со помирувањето мракот од нашите души исчезнува, а се населува Божјиот мир, Божјата светлина, Божјата радост... Врз помирените слегува Божјата благодет, па затоа и се чувствуваат како во рајот. Такви се плодовите на взаемното простување.

Светите Отци не учат дека оној кој простува - секогаш добива. Каков и да бил поводот за кавгата, ако простиш ти одеднаш ја измиваш својата душа и ја оспособуваш за во рајот.

Благоја Јовановски

РЕЗУЛТАТИ ШТО ОБВРЗУВААТ

Драги наши читатели,

Длабоко не тргна и шокира веста за авионската несреќа на 26 февруари кога трагично ги загубија своите млади животи: претседателот на Република Македонија Борис Трајковски, неговата придружба и екипажот на авионот. По тој повод се одржа комеморација во сите македонски културни друштва во Република Хрватска и беше отворена книга на жалост. На голема жалост за сите нас, мораме да ја прифатиме горката и тажна вистина за загубата на човекот, кој што полека али сигурно ја водеше земјата кон подоброто утре, кон Европа.

"Смртта на претседателот Борис Трајковски претставува голем удар за пријателскиот народ, но неговата работа остави трајни ефекти" - запиша хрватскиот претседател Стипе Месиќ во книгата на жалост отворена во Македонската амбасада во Загреб. "Бевме блиски пријатели и работевме на иста задача, односно на промоција на демократијата и мирот во регионот", запиша Месиќ.

Сонародниците и пријателите од Република Хрватска секогаш ќе го носат во добри спомени вредни за секаков респект и почитување. Нека му е вечна слава и фала!

Во 2004 година Заедницата на Македонците во Република Хрватска и другите македонски асоцијации планираат разновидни и занимливи програми. Се одржаа годишни изборни собранија во сите македонски друштва во Хрватска. Дојдоа нови кадрови.

На 15 април во Загреб ќе се одржи Годишно изборно собрание на кое ќе се изберат нови членови. Верувам дека ќе се ангажираат и млади кадрови кои ќе ги продолжат традициите и аманетите на нашите татковци, дедовци и прадедовци и дека ќе ја искажат љубовта и незаборавот кон нашата татковина - Македонија.

Имено, треба да се стори сè да младите не се одродуват, туку да ги негуваат националниот, културниот, духовниот идентитет и вредности.

На крајот, ви се обраќам, како што стојат работите за последен пат, заради мојата одлука да не се кандидирам повторно за главен уредник на "Македонски глас" бидејќи ми истекна четиригодишниот мандат. Ако во оваа прилика се обидам да го сумирам постигнатото во изминатите четири години од како сум главен уредник, сметам дека можеме да бидеме задоволни и јас и Ви. Пред сè, успеавме нашето списание "Македонски глас" да го подигнеме на повисоко ниво според квалитетот на текстовите, но и со уредувањето. Верувам дека ќе биде така и во иднина.

Како и да е, сакам и овој пат да Ви укажам на следното. Настојував никога да не го фаворизирам, туку напротив, со сите да имаме еднаква и рамноправна соработка. Немав илузии, ниту пак сега имам илузии дека соработката можеше да се одвива без проблеми.

Можеби во текот на минатите години со некогаш сум се замерил за што на таквите сакам јавно да им се извинам. Едноставно, не е лесно човек да прифати сè што предлагаат дописниците, а сосем природно е во некои работи и да не се согласуваме, зарем не?

Нека ми биде дозволено на крајот, на сите соработници да им се заблагодарам и да им упатам најубави желби а на новата Редакција на "Македонски глас" и посакувам многу успех во идната работа.

На сите наши читатели Редакцијата на "Македонски глас" и Заедницата на Македонците во Република Хрватска ви го честита ВЕЛИГДЕН, со желба за добро здравје и подобро утре. ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Piše: Peter Kuzmić

VRIJEME I VJEĀNOST

BORIS TRAJKOVSKI (1956. - 2004.)

Trajkovski je sanjao Makedoniju koja je ne samo politički neovisna i sigurna unutar svojih granica nego i istinski demokratska i gospodarski napredna

Svaka nas smrt, posebno kada dođe prerano i neočekivano, tjera na razmišljanje o smislu i besmislu života i na traganje za neprolaznim u prolaznom. Katastrofalnu iznenadnu i nasilnu smrt 47-godišnjeg makedonskog predsjednika Borisa Trajkovskog teško je prihvatiti, a još teže razumjeti. Mi koji smo Borisa poznavali i prijateljevali s njim našli smo se ispunjeni nevjericom unatoč vjeri koja nas je duhovno združila i u naizgled bezizlaznim životnim situacijama hrabrila i tješila. Ta mi nadasve duhovna druženja i ovdje iznesena sjećanja nisu dopustila da izostanem s njegova posljednja ispraćaja u Skoplju. (Dugujem ih i njegovoj dragoj suputnici Vilmi i voljenoj djeci, srednjoškolki Sari i osnovcu Stefanu).

“DUHOVNO PROBUĀENI MLADIĆ”

Kada smo prije neki tjedan razgovarali, Boris je izrazio želju da se češće vidimo pa smo vadili kalednare i planirali: sredinom ožujka (da, za desetak dana!) smo se trebali naći kod njega u Skoplju, u svibnju na Molitvenom skupu pomirenja u Berlinu, a početkom lipnja je trebao doći na svečanu promociju na Evanđeoski teološki fakultet u Osijek. Kobni udar njegova aviona u onu hercegovačku planinu nadomak Mostara odjeknuo je u mojim polugluhim ušima teško prihvatljivom po(r)ukom kako mi ljudi, čak i u najboljim godinama i pri odličnom zdravlju, ipak nismo gospodari svoje budućnosti te kako smrt i vječnost relativiziraju svaku sadašnjost.

Borisa Trajkovskog sam upoznao prije točno trideset godina. Tadašnji superintendant (nešto poput biskupa kojeg na crkvenoj sinodi demokratski biraju delegati mjesnih crkvi) Evanđelične metodističke crkve u bivšoj Jugoslaviji, makeduški pastor Krum Kalajlijev, došao je u Zagreb pripremati put za metodističke kandidate za studij teologije na Evanđeoskom teološkom fakultetu (tada Biblijsko teološki institut). Taj izuzetno elokventan propovjednik i sveti čovjek bio je duboko zabrinut za duhovno stanje u svojoj crkvi. Odgovor je tražio u kadrovskoj obnovi pa je stoga kanio poslati nekoliko studenata na naše učilište. Među njima je posebno spominjao predanog i ambicioznog Borisa Trajkovskog, “duhovno probuđenog mladića” iz Strumice koji je silno želio studirati teologiju. Boris je već tada, kako je uobičajeno među duhovno probuđenim metodistima, propovijedao evanđelje u svojoj mjesnoj crkvenoj zajednici. Vidjelo se da je talentiran i privlačile su ga mnoge stvari, ali ljubav za teologiju i Sveto pismo ga je pratila sve do posljednjeg dana života.

Tada je iz obiteljskih razloga prevagnuo mišljenje da ostane u Makedoniji te da u Skoplju studira pravo. Usput je nedjeljom propovijedao, vodio tjedna biblijska proučavanja mladih i odlazio na teološke tečajeve u zemlji i inozemstvu. Često je znao reći da mu je žao što nije mogao upisati redoviti studij teologije te da mu stoga trebaju najbolji biblijski komentari i

teološki priručnici za permanentno teološko obrazovanje. Na više mjesta u svijetu je govorio o tome kako visoko cijeni Teološki fakultet u Osijeku, a sredinom devedesetih je imao najozbiljnije namjere da tu magistrira. Kako je ranije planove prekinulo pravo, tako se sada umješala politika. Poslije njegova iznenađujućeg izbora za predsjednika Makedonije imao sam čast preporučiti ga za počasni doktorat na Ausbury Theological Seminary, najvećem metodističkom visokom teološkom učilištu u Americi. Zadnji naš razgovor išao je u pravcu da mu se ta časna diploma uruči u okvirima promocije na Evandeoskom teološkom fakultetu u Osijeku.

Peter Kuzmić i Boris Trajkovski

PROTESTANTSKI PROGRESIVAN POMIRITELJ

U svibnju 2000. Boris Trajkovski je u Vatikanu impresionirao papu Ivana Pavla II. svojim izvrsnim poznavanjem Svetoga pisma. Dvije godine kasnije u Oslu je primio Svjetsku metodističku nagradu za mir, istu nagradu koju su prije njega primili Nelson Mandela, Kofi Annan, Jimmy Carter i Mihael Gorbacov. Tom je prigodom reko: "Svi narodi čeznu za mirom, ali pravi i trajni mir nalazi se u osobnoj zajednici s Isusom Kristom". Tamo i na mnogim drugim mjestima isticao je da su njegov svjetonazor

i etnički sustav oblikovani Božjom riječju. Svaki je dan otpočinjao i završavao čitanjem Biblije i molitvom. Nekoliko dana nakon pucnjave na njegov ured rekao mi je da se ne boji smrti jer "moj život je u Božjim rukama".

Neki antiekumenski i antieuropski orijentirani episkopi većinske Makedonske pravoslavne crkve nisu mogli prihvatiti protestanta kao svog predsjednika. Povremeno su objavljivali, a još češće naručivali novinske napade, okrivljujući ga za širenje neztradicionalnih patriotizma i kao promotora neprihvatljivog etničkog i vjerskog pluralizma. Boris se nije dao isprovocirati, nije uzvraćao, ali se nije dao ni pokolebati u svojoj progresivnoj viziji, pomiriteljskoj misiji i proeuropskoj orijentaciji. Živio je iz svoje evandeoske utemeljene i ekumenski otvorene vjere, ali je nikome nije nametao. Vjerovao je da nije slučajno postao predsjednikom te da ga je takvog drukčijeg upravo Božja providnost izabrala kako ga ni Makedonci (pravoslavci) ni Albanci (muslimani) ne bi mogli optuživati za pristranost.

Boris Trajkovski se dostojanstvenom dosljednošću, srdačnošću i otvorenim pristupom svima, kao i zdravorazumskom politikom vrlo učinkovito suprotstavio bučnoj, ali ispraznoj retorici političke scene uveliko zagađene isključivosti i pljesnivom frazeologijom. Bio je protiv svakog samozavaravanja i manipulacije, protiv nacio-religijske igre nekontroliranim strastima i zloupotrebljavanjem simbolima. Sanjao je Makedoniju koja je ne samo politički neovisna i sigurna unutar svojih granica nego i istinski demokratska i gospodarski napredna. Zato je kao mlad vizionar okrenut prema budućnosti simultano sanjao i Europu. Mi koji smo ga dobro poznavali, u ovom trenu prizivamo onu Tolstojevu: "Što dublje poznaješ život, tim manje vjeruješ da se on može uništiti smrću".

Ристо Блажевски

Димка Илкова
Бошковиќ
**БОРИС
ТРАЈКОВСКИ**
 1956-2004
**ПРЕТСЕДАТЕЛ НА
РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

Борис Велинов

Аце Божиновски

Миле Крстевски

Анита Кристан
Лозаноска

Бранко Ивановски

Марко Марковски

Почитувани сонародници,

Длабоко потресени, со недоверба и со голема тага во нашите срца, ја примивме трагичната вест, за авионската несреќа во која животот го загубија, претседателот на Република Македонија Борис Трајковски, неговата придружба и екипажот на авионот.

Во деновите кога сите ние требаше да бидеме исполнети со убави чувства заради предавањето на апликацијата за придружување кон Европската Унија, срцата ни ги исполна тагата и жалоста поради трагичниот настан.

На голема жалост за сите нас, моравме да ја прифатиме горката и тажна вистина за загубата на човекот, кој што полека али сигурно ја водеше земјата кон подобро утре, кон Европа.

Во овие трагични денови за сите нас, со голема тага во нашите срца, им упатуваме изрази на најискрено сочувство на семејствата на загинатите членови на делегацијата и екипажот, а посебено на семејството на нашиот претседател и пријател Борис Трајковски.

Исто така, по повод на оваа голема трагедија, упатуваме изрази на најдлабоко сочувство до соработниците во кабинетот на трагично загинатиот претседател Борис Трајковски, до Собранието и Владата на Република Македонија, МНР, те до сите жители на Република Македонија каде и да се.

На крај, со последен поздрав, драги наш претседателе, твоите сонародници и пријатели од Република Хрватска, секогаш ќе те носат во добри спомени, вредни на секаков респект и почитување.

Нека ти е вечно фала и слава и лесна ти била македонската грутка за која си го посветил целиот свој живот.

Со изрази на најдлабоко сочувство,

Заедница на Македонците
во Република Хрватска

КОМЕМОРАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА

Риека: Говори Илија Христовулов

Загреб: Помен - партос за претседателот Трајковски

Zadar: Od makedonskog predsjednika biranim riječima oprostio se Zadarski župan Ivo Grbić

Осиек: Говори градоначалник Златко Крамарик

МАКЕДОНЦИТЕ ВО СПЛИТ ОДРЖАА КОМЕМОРАЦИЈА ЗА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ ТРАЈКОВСКИ

Сплит, 2 март (МИА) - Македонското културно друштво "Македонија Сплит" и Македонската православна црковна општина "Свети Наум Охридски", денеска во Сплит одржаа комеморација по повод трагичната смрт на претседателот на Република Македонија Борис Трајковски.

"Трагичната вест болно одекна меѓу Македонците и нашите пријатели од Сплит и Сплитско-далматинската жупанија, токму кога нашите две држави поднесоа кандидатура за влез во Европската унија", се вели во соопштението на македонското друштво по повод трагичната смрт на македонскиот претседател и им се изразува благодарност на сите кои пружија помош во овој тажен момент.

АМБАСАДОРОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МАХИ НЕСИМИ ВО РАБОТНА ПОСЕТА НА ПРИМОРСКО ГОРАНСКАТА ЖУПАНИЈА

Амбасадорот Несими во жупанијската
комора во Ријека

На 17. февруари во Ријека во работна посета беше амбасадорот на Република Македонија Махи Несими. Оваа посета е иницирана од Хрватската стопанската комора - Жупаниска комора Ријека, поради поранешните договори па и потреби за иницирање на меѓудржавната стоковна размена. Досегашната соработка во последните неколку години знатно е зголемена, што ни зборуваат и фактите, дека во првите шест месеци во 2003 година во однос на поранешните стоковни размени двојно е зголемена. "Мислиме дека можностите ни се далеку поголеми, посебно во подрачјето на туризмот и бродоградбата", нагласи претседателот на комората, Јосип Станковиќ.

Амбасадорот Несими се сложи со констатацијата дека Хрватска и Македонија во поглед на стопанска соработка неможат да бидат задоволни, што поткрепи со фактите кои се познати за некогашната трговинска размена на двете држави, а која изнесувала 800 милиони долари годишно.

Сегашнава размена е далеку помала иако во последните четири години трендот е во зголемување.

Моментално во обата правца разменети се 145 милиони долари годишно, а не радува фактот дека наназат од година дена е зголемена за 19 милиони долари. Сметаме дека би требало овој тренд да се настави до 400 милиони, што би било идеално кага би се тоа постигло. Несими нагласи дека во Македонија е формирана агенција за инвестиции, каја ќе биде искучителен договарач за Македонија, а со тоа се смета дека полесно странските инвеститори ќе можат да влегуваат во Македонија, а верува дека и во ова подрачје има интерес за инвестирање т.е. вложување а преку оваа агенција лесно можат да се добијат упатства и информации.

Кога е во прашање подрачјето на Приморско-горанската жупанија, по зборовите на г. Сташковиќ, збор е за регија, која и до сега остварувала поголем увоз од извоз во Македонија, али тој сразмер на државно ниво е избалансиран. Приморско-горанските преземувачи најчесто извозуваат во Македонија млеко, лекови, намештај, бродска опрема и опрема за дизалици, а увезуваат најповеќе челик, вина сировина и дрво. Еден од најголемите увозници е "3. МАЈ", а према зборовите на претставникот г. Повше, покрај увозот е компонентата за изработка на бродовите, бродоградилштето е заинтересирано и за увоз на работна снага од Македонија. Збор е за 1.200 до 1.300 производни работници (бродомонтери, бродоцевари и електроставаривачи) кои се неопходно потребни за реализација на договорените работи, односно за изградба на 19 бродови, чија вредност изнесува 600 милиони долари.

Стопанската соработка помеѓу овие две држави ќе продолжи во иднина и со трговинска размена на гастрономското подрачје, за што посебно се заинтересирани "Либурија Ривиера Хотели" од Опатија, како и "Бродокомерц - Нова" од Ријека, а према најавата на претставникот на "Кроација Аирлинес" г. Ценов, во следната година би се можела да се реализира и иницијативата да еден до три лета, летаат неделно на релација Загреб - Скопје - Загреб, кои би се насочиле кон риечкиот аеродром.

В. Настески

АМБАСАДОРОТ НЕСИМИ ГО ПОСЕТИ МКД "ИЛИНДЕН"

Након работните посети во ректоратот и Хрватската стопанската комора - Жупаниска комора во Ријека, амбасадорот во вечерните часови го посети Македонското културно друштво "Илинден". Во куќниот претстој во Друштвото амбасадорот ги запозна домаќините со неговите обврски и контакти кои ги имаше со стопанствениците и со водството на риечкиот Универзитет, како и за потребите што ги има Македонија во развојот на стопанството и школството.

Трисетина членови на Илинден срдечно го пречекаа амбасадорот Несими, и многумина му се обратија за некои свои проблеми во Македонија а и во Хрватска. Посебно заинтересирани беа за веста која брзо се прошири да бродоградилштето бара работници од Македонија. Ова прашање целосно беше објаснето и постапката околу извозот на работна снага од Македонија. Исто така Амбасадата на Република Македонија наскоро ќе организира конзуларни денови во поголемите центри каде што живеат поголем број македонски граѓани во Хрватска на кои ќе можат да се решаваат многу проблеми и потреби.

В. Настески

Амбасадорот Несими меѓу Илинденците

МАКЕДОНСКИОТ АМБАСДАДОР ВО ПОСЕТА НА МКД "КО" О РАЦИН" ВО ПУЛА

Амбасадорот Несими и сопругата Хирјете

Толку беше времето и по Деветата македонска ноќ, што заврши на 18-ти јануари годинава во првите утрински часови, како за кого, некому порано, а на многумина подоцна, по малку починка, одново во 10 часот бевме во клубот на МКД "Кочо Рацин", каде го пречекавме амбасадорот на Република Македонија, во Република Хрватска, господин Махи Несими со сопругата Хирјете. Влегувајќи во просториите на втори кат во касарната "Карло Ројц" во улица "Гајева" број 3 во Пула, амбасадорот беше пријатно изненаден со сталните постави на изложбите.

Р. Д.

ЛЕКТОРАТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО РИЕКА

Во склоп на работната посета во Риека амбасадорот на Република Македонија г. Махи Несими на 17. февруари го посети Ректорот на риечкиот Универзитет академикот Јосип Рукавина.

Универзитетот во Риека има склопен споразум со скопскиот универзитет на 21 февруари 2001 година во Риека, на основа кои се одвиваат бројни дејности. Соработката е видна низ разните заеднички проекти со македонскиот Институт за литература и со Друштвото на писателите, ни рече г. Рукавина.

Проф. д-р Горан Калогјера, про-реktorот за настава, најави да потпишаниот уговор со скопскиот универзитет резултира да се отвори лекторат за македонски јазик на Филозофскиот факултет во Риека. Универзитетот во Риека има посебно добра соработка и со Македонското културно друштво "Илинден". Калогјера нагласи како покренал неколку проекти со Македонската академија на науките и уметноста, а една членка од Универзитетот во Риека - Факултетот за хотелски и туристички менаџмент од Опатија остварува добра соработка со македонското високо

Конференција за печат во Ректорат

училиште, со битолскиот Универзитет - Факултет за хотелиерство во Охрид.

Амбасадорот Несими им заблагодари на домаќините на позивот, и ја нагласи важноста за двете држави. Со контактите и соработките меѓу високите институции, се настои да се преминат јазичните бариери, што верува дека тоа ќе резултира во добра научна соработка, а македонската амбасада ќе превземе сè да се оваа соработка и понатаму развија, а како еден од првите чекори е да воспостави соработка риечкиот и битолскиот универзитет.

В. Настески

**USKRSNA
ЧЕСТИТКА
MONS.
MARINA
SRAKIĆA,
BISKUPA
ĐAKOVAČKOG
I SRIJEMSKOG**

Mons. Marin Srakić, biskup

*Hristos uskresse!
Va istinu uskresse!*

Đakovo, Uskrs 2004.

*Za slobodu nas Krist oslobodi!
(Gal 5,1)*

Poštovani gospodine!

Isus Krist je svojom smrću na križu i svojim uskrsnućem one koji u njega vjeruju oslobodio za savršenu ljubav. Snagom dara Duha, Raspeti i Uskrsli Gospodin svoje vjernike oslobađa za nesebično darivanje, za umiranje sebi, za prihvaćanje patnje iz ljubavi - za smrt i istodobno za puninu života u Trojstvenome zajedništvu. Zato nam Uskrsni blagdani ispunjavaju srca radošću.

Naša biskupija Đakovačka i Srijemska o 1700. obljetnici ranokršćanskih mučenika Panonije Srijemske, slaveći 'Godinu svetih srijemskih mučenika', hrani se duhovnom baštinom odlučnog svjedočanstva svijetle vojske mučenika koji su svoje vjerničko predanje Isusu Kristu posvjedočili slobodom za mučeniku smrt.

Sa željom da nas sve ta baština mučeničkog svjedočanstva o ovogodišnjim uskrsnim blagdanima potakne na još snažnije suobličenje Raspetome i Uskrsnome, da nas ispuni nutarnjim mirom, vedrinom srca i pogleda, te osnaži idealizmom i samoprijegornom velikodušnošću, Vama, i svim vjericima molimo milošću ispunjen i blagoslovljen Uskrs!

+ Srakić
pomoćni biskup

+ Đuro Jaspravović
pomoćni biskup

+ Srakić
+ Marin, biskup

ВЕЛИГДЕНСКО ЈАЈЦЕ

Празнување на споменот Воскресение Христово во православната црква се одбележува со еден многу убав обичај - црвеното јајце.

Оваа традиција води потекло од апостолско време, поконкретно од света Марија Магдалена, една од првите христови проследователи. Марија Магдалена по вознесувањето Христово отишла кај императорот Тибериус во Рим и подавајќи му го црвеното јајце го поздравила со - Христос воскрес! Истовремено му проповедала за воскреснатиот.

Подошна христијаните го прифатиле овој обичај и го негуваат до денес.

Велигденското јајце си има свое значење - обликот на јајцето ја претставува земјината топка со сите луѓе на неа, кои, верувајќи во христовата проповед, можат да добијат спасение. Јајцето наизглед е мртов предмет, но од него се изведува живо суштество како што и Христос воскресна од мртвите, што е надежта на нашето воскресение. Црвената боја ја симболизира христовата крв што е пролеана за наше спасение и откуп на нашите гревови.

Подготвувањето на јајцето започнува на Велики четврток, кога рано се бојадисуваат со црвена боја и се чуваат до воскресението.

Со меѓусебното давање на јајцата христијаните ја искажуваат својата вера во христовата победа над смртта и во знак на христовата љубов.

РАЗГОВОР СО ОТЕЦ КИРКО ВЕЛИНСКИ СО СИЛАТА НА БОГА ГИ ВОДАМ ВЕРНИЦИТЕ ДО ЦАРСТВОТО НЕБЕСКО

• Веќе неколку месеци македонските православни верници во Хрватска добија "свој" свештеник - отец Кирко Велински богослужи на овие простори, приближувајќи му го Бога на сите христијани.

Отец Кирко
Велински

Македонски глас: Со Вашето доаѓање во Хрватска, Македонската православна црква за првпат доби свој свештеник на овие простори. Ѓто тоа значи за нашата Црква?

Велински: Со потпишувањето на договорот меѓу владата на Република Хрватска и Македонската православна црква на 29-ти октоври 2003 година (што стапи на сила на 1 јануари годинава), се овозможи Европската епархија да се збогати со уште еден редовен свештеник. Тоа е уште еден доказ дека Македонската црква е вистинска мајка, а и низ историјата и денес цврсто ги поврзува судбинските интереси на својот народ и смета дека нејзина задача е да служи, а не да владее. Таа интересите на своите верници, каде и да се, секогаш ги става над некои посебни црковни интереси. Моето доаѓање овде е од огромно значење за македонските верници што живеат и работат во Хрватска, бидејќи со сталното присуство на свој свештеник можат непречено да ги извршуваат своите религиозни и духовни потреби.

Македонски глас: Кои се Вашите координати на делување во Хрватска?

Велински: Моја основна задача е да се грижам за збогатување и обновување на духовниот живот на верниците на Македонската православна црква на овие простори. Сега за сега, македонските верници организирани се во црковните општини. Св. Злата Мегленска - Загреб, Св. Наум Охридски - Сплит и Св. Јоаким Осоговски - Пула. Нив ќе ги посетувам во

текот на целата година, барем еднаш на два месеци. Меѓутоа, се надевам дека ќе бидам и кај оние верници Македонци во Хрватска кои сега немаат своја црковна општина и ќе вложам напори таквите општини што поскоро да се формираат.

Македонски глас: Колку Македонци што живеат и работат во Хрватска се православни верници?

Велински: Македонците што живеат и работат во Хрватска повеќето се со православна вероисповед, но нивниот точен број се уште не се знае. Во тек сум на остварување на една моја анкета на просторот на цела Хрватска, со која, се надевам, ќе дојдеме до точниот број на македонските православни верници на овие простори. Меѓутоа, она што посебно ме радува е што бројот на оние што присуствуваат на моите литургии се зголемува од недела во недела, а цврсто сум уверен дека таа тенденција и понатаму ќе расте.

Македонски глас: Знаеме дека се планира изградба на македонски православен храм во Загреб. До каде се стигнати плановите за негова реализација?

Велински: Она што можам да го одговорам на ова прашање е тоа што имаме добиено локациска дозвола, а сега имаме поднесено барање за добивање градежна дозвола. Но, кога точно таа ќе биде издадена и кога ќе се почне со изградбата на Македонскиот православен храм во Загреб сега е тешко да се одговори. Преди се, што ние сме релативно мала заедница во Република Хрватска, а за таков голем проект потребни се многу нешта. Знаејќи дека Бог

Богослужба на Велински

помага и кога градиме индивидуални домови, со негова милост и воља се надеваме дека во блиска иднина ќе се реализира и овој наш проект.

Македонски глас: **Какви се односите меѓу Македонската православна црква и Хрватската католичка црква?**

Велински: Одсекогаш Македонската православна црква имала добри односи со Рим. За односите во Хрватска доволно зборуваат делата. Во 1995 година, сега покојниот, кардинал Фрањо Кухариќ на времено трајно користење ни ја отстапи црквата Свети Рок, каде до ден денес ги извршуваме нашите литургии. Освен тоа, сите свештеници од Македонија кои повремено доаѓале во Хрватска за време на големите верски празници сместувани се без никаква надокнада од страна на Католичката црква, што значи голема помош и подадена рака на искрено пријателство и градење на нашите меѓусебни односи. Има и други позитивности во нашите односи, па затоа ја користам оваа можност од се срце да им се заблагодарам за она што досега го направиле и во иднина ќе го чинат од името на сите македонски христијански верници.

Македонски глас: **Зошто станавте свештеник?**

Велински: Роден сум во селото Русиново во Источна Македонија. Мајка ми беше многу побожна жена и дома ништо не се правеше без најнапред да се искаже молитва. Уште како дете му се молев на Бога и го добивав се она што го барав. "есто одев во црква, пред сè поради свештеникот дедо

Аврам, кој сите го сакавме и трчавме по него да му бакнеме рака. Посакував да бидам како него, па откако го завршив основното образование беше веќе јасно каде е моето место. Се запишав на Богословијата во Скопје и така се започна. Морам да кажам дека тоа било божја воља. Откако станав свештеник го молам Бога да ми дава сили доверените луѓе да ги водам по патот до царството небеско.

Македонски глас: **Каде делувате пред Вашето доаѓање во Хрватска?**

Велински: Веднаш по школувањето се вработив во Брегалничката епархија во йтип и како факон таму работев три години. Во 1998 за потребите на Епархијата бев испратен на парохиска должност во Веница, каде останав четири години. Потоа преминав во Скопската епархија и работев во црквата Св. Спас во Драчево, од каде дојдов во Хрватска, каде треба да богослужам следниве четири години. Ова не е мое прво искуство со нашите иселеници во странство, затоа што и досега за време на Велигденските празници во повеќе наврати богослужев во Копенхаген, Данска и Хановер, Германија.

Македонски глас: **На крајот од овој наш разговор, кажете ни која е Вашата порака за Македонците пред големиот православен празник - Велигден.**

Велински: Да се подготвиме достоино да го пречекаме празникот над празниците Воскресение Христово - Велигден со масовно присуство на светите богослужби, со што ќе посведочиме на Господа дека сме му верни и го сакаме. Господ да ви даде љубов во вашите семејства, меѓу маж и жена, меѓу деца и родители, меѓу соседите. Мир и добрина овде во Хрватска, во нашата земја Македонија и во целиот свет. Да не се караме, да си простуваме, да го чуваме ликот наш македонски и Господ ќе ни помогне. Бог не водел низ историјата, он денес не води, а ќе не води до крајот на векот и светот. Ѓивејте во мир и братско разбирање со сите народи што не опкружуваат. Бидете чесни и лојални граѓани на оваа земја - Хрватска, која ја одбравте за своја втора татковина.

M.A.V.

ДЕВЕТА МАКЕДОНСКА НОЌ ВО ПУЛА

НЕСЛУТЕН ИНТЕРЕС

Амбасадорот Несими ги поздравува присутните

Девета по ред "Македонска ноќ" одржана на 17 јануари 2004 година предизвика голем интерес како кај Македонците така и кај останатите граѓани на Пула и Истарска жупанија, па и пошироко. Ова е сосема мериторно, кога се знае дека за нашите пријатели од МКД "Илинден" од Ријека, имавме резервирано десет консумацијски билети, а дојдоа само тројца од нив, со председателот на Заедницата на Македонците во Република Хрватска Илија Христовулов, додека останатите блокчиња не беа достатни, да ја задоволат побарувачката. Да си ја признаеме вистината и овој пат недостиг на местата беше

лимитот на можностите, преку кој покрај најдобрата воља на сите да им се удоволи, не можеше.

На оваа голема првенствено културна, етничка манифестација присуствуваше амбасадорот на Република Македонија во Република Хрватска, господин Махи Несими, со сопругата Хирјете, водителот на уредот на жупанот на Истарска жупанија, господин Ориано Оточан, така што почетокот на оваа голема приредба во присуство над 250 присутни се одвиваше според утврденот протокол, до колку се превидат некои спонтани воведи, како резултат на темпераментот. За тоа веќе се погрижа познатите ни и мили гости "Боемите" од Битола, заедно со вокалната група "Ленка" и "Свездички" оваа ноќ да започне, трае и помине со ора, ама и сентименталните сеќавања на одамна изминатите, но никогаш заборавени акорди на стариот рок, твист, реге, блуз и уште со некоја понова нумера, сите дојдоа на свое. Така и протоколарните постапки беа остварени во една поприродна атмосфера, која владеше. Интересно е дека насоките на воведување на некои нови смерници во одржување на ваквите собири, го доведуваат организаторите во тешки позиции лимитирајќи го траењето на приредбата до одредено време на утринските часови, кога расположението ќе дојде до вжештување и својата кулминација, затоа се одустана од до сега вообичаените места на одржување во градот и за тоа се избра "Би Вилиц" во Валбандон, кој за оваа прилика отвори уште еден додатен простор, имајќи искуство една од нашите поранешни средби во овој локал, но ни тоа не беше сосема доволно, дека се чувствувааше до некаде недостиг на место.

Воведот во приредбата го стори председателката на МКД "Кочо Рацин" од Пула госпоѓата Славица Сагадин, поздравувајќи ги присутните предавајќи му го зборот на амбасадорот господин Махи Несими, кој го истакна своето пријатно изненадување, што не гледа во овалкав број собрани на "Деветата македонска ноќ". По него од истарскиот жупан, господин Иван Јаковчиќ, поздравите ги испорача господин Ориано Оточан, да би овој дел со својот вкупно домаќински пристап, успешно го оформи претседателот на Заедницата на Македонците во Република Хрватска, Илија Христовулов. Низ програмата со успешна конференса водеше д-р. Олга Ангеловска, која натаму во богатата томбола, покажа неслутен талент за маркетинг и организација.

Р. Д.

НОЌТА СО СВЕЗДИЧКИ

Ноќ и уште македонска, како таа, што се одржа на 17 јануари годинава во авто кампот "Би Вилиц" во Валбандон кај Пула, колку би била убава без свездички, но тука беа тие "Свездичките" подмладокот на МКД "Кочо Рацин" од Пула. Тие ја изведоа пиесата "Луда Баба" за што беа здрушно наградени со ракоплескање.

Нивниот репертоар обилуваше со песни, стихотворби и одредени самостални први обиди во поезијата, предизвикани од првите допири на љубовниот развигор.

Сето тоа го доби својот конечен облик под раководството на д-р Тања Проданова, која повеќе од година дена работи со најмладите.

Р. Д.

ТРАДИЦИОНАЛНА МАКЕДОНСКА ВЕЧЕР

Управниот одбор на МКД "Крсте Мисирков" оваа година вложи посебни сили во организацијата на традиционалната МАКЕДОНСКА ВЕЧЕР и во тоа потполно успеа. Средбата исто така традиционално се одржа во ресторанот "Глобус" на 16-ти јануари 2004 година.

Новиот амбасадор на Република Македонија во Република Хрватска Махи Несими и советникот во амбасадата Владо Крстевски со сопругите, како и претседателот на Заедницата на Македонците Илија Христодулов со својата присутност го зголемија расположението на гостите.

Покани беа испратени до сите институции на републичките и градските власти кои се во врска со националните малцинства, но поради разни причини многу од нив не можеа да присуствуваат, али испратија желби за традиционалната вечер.

Од Градскиот уред за култура на град Загреб на прославата присуствуваше помошникот на прочелникот м-р. сц. Драгутин Палашек со сопругата, а Славко Свечњак со сопругата од касарната на хрватската војска од Самобор.

Покрај загребските Македонци и нивните пријатели на веселбата беа дојдени наши сонародници од Љубљана, Осиек, Риека, Сплит и други градови.

Македонските и хрватските народни песни и ора и забавните мелодии во изведба на вокално-инструменталниот состав "Боџи" од Битола им приредија на многубројните гости големо задоволство и веселба. Многу пати ората се ширеа низ целата сала.

За добиените дарови за томболата на оваа традиционална забава им се благодаруваче на нашите спонзори "Алкалоид" - Скопје, Агенса "Огражден" - Берово, Ангел Ангеловски - Велес, Димитар Борисов, Јагода и Слободан Цветичанин - Осиек, "Кроатиа Аирлинес", Новак Думчев, фризерски салони "Дино" и "Але", галерија "Горета", Никола Гроздановски-Коле, Марина Грбавица, Бојана Игнатовски, Коста Јеличќиќ, Евгениј Лукарев, Михајло и Јанко Нака, Атанас Одаклиески, Душко Пепељугоски, "Руле Тоурс" - Скопје, Красоје Ристовски, Александар Стефановски, Трајан Стефановски, Антонета Јтефанчиќ, Стојанка Тежак, отец Кирко Велински, Трајче Вељановски - Копривница и Кирил Винковиќ.

М. Паризоски

Вокално-инструменталниот состав "Боџи"

Македонска песна и оро ...

... до утринските часови

Гости од Загреб и Риека

ГОДИШНО СОБРАНИЕ НА МКД "БРАЌА МИЛАДИНОВЦИ"

Македонското културно друштво "Браќа Миладиновци" од Осиек на 27 март 2004 година го одржа Годишното изборно собрание.

Работата на Собранието започна со интонирање на хрватската и македонската химна а потоа со едноминутно молчење му беше одадена почит на трагично загинатиот македонски претседател Борис Трајковски и на умрените членови на Друштвото меѓу двете собранија.

Претседателот на Друштвото, Благоја Јовановски, го отвори Собранието и ги поздрави гостите и членовите на Друштвото.

Вокалната група "Вардарки" настапи со пригодна програма.

Годишниот извештај и планот на Друштвото ги поднесе Благоја Јовановски. Од извештајот се гледа дека МКД "Браќа Миладиновци" во минатата година многу успешно работело и реализирало богат, разновиден и квалитетен програм. Успешно се организирани традиционалните културни манифестации "Девети денови на македонската култура" во Осиек и "Шести денови на Браќата Миладиновци" во Гаково.

Седумнаесет настапи имаше вокалната група "Вардарки", во Осиек, Гаково, Самобор, Вуковар, Дарда и др. Добиели се значајни благодарници. Во планот за оваа година се планираат да се одржат сите традиционални манифестации во организација на Друштвото и да се земе учество во манифестациите што ги организира заедницата, жупанијата, Градот Осиек и др. Планирано е да се покрене иницијатива за основање на Македонска православна црквена општина во Осиек.

Благоја Јовановски изнесе податоци за неговата досегашна работа во Заедницата на Македонците во Република Хрватска (12. год. од кои два мандата потпретседател на Заедницата, член на УО, член на Редакцијата, а потоа во последните четири години и главен уредник на "Македонски глас").

Вокалната група "Вардарки"

Благоја Јовановски го поднесува извештајот

Од основањето на МКД "Браќа Миладиновци" 1994 год. непрекидно до денес е претседател на Друштвото. Изнесе податоци за својата работа во Друштвото и работата на Друштвото, како и признанија кои ги има добиено Друштвото, "Печат на градот Осиек" и др. Основател е на две меѓународни традиционални културни манифестации, има издадено книга "Хрватско-македонските односи низ вековите", една преведено од македонски на хрватски јазик и една припремено како уредник.

Бидејќи му е истекнал мандатот за претседател на МКД "Браќа Миладиновци", одлучил да се повеќе не кандидира. Им се заблагодари на сите свои соработници, а на новото раководство и на сите членови на Друштвото им посака сè најдобро во идната работа.

Финансиски извештај поднесе Андријана Галовиќ, а извештај на Надзорниот одбор поднесе Марина Грбавица. Извештаите након дискусија беа прифатени.

Годишното собрание избра нов Управен одбор, кој го сочинуваат: Јагода Цветичанин (претседател), Марија Чинчурак (потпретседател), Андријана Галовиќ, Марина Грбавица, Душица Цветковска, Јагода Јаниќ и Вишко Менковски членови.

За Надзорен одбор се избрани Слободан Кузевски, Марјана Шкарица и Слободан Цветичанин. За Суд на честа избрани се Перо Делин, Душан Сотиров и Киро Вангеловски. Избрани се и делегати за Годишното изборно собрание на Заедницата.

Новоизбраната претседателка Јагода Цветичанин се заблагодари на изборот и изнесе неколку предлози за работата на Друштвото. Се заблагодари на досегашниот претседател, а во знак на благодарност му беа врачени пригодни подароци.

Дружењето се продолжи со песни и игри и со закуска од македонски национални јадења и специјалитети.

Б. Ј.

ГОДИШНО СОБРАНИЕ НА МКД "КРСТЕ МИСИРКОВ"

Овогодишното редовно Собрание на МКД "Крсте Мисирков" од Загреб се одржа на 28 февруари 2004 година во просториите на Словенскиот Дом.

Собранието е отворено во тажна атмосфера по повод трагичната смрт на претседателот на Република Македонија Борис Трајковски на 26 февруари. Со минута молчење дадена е должна почит и слава. Потоа се интонирани хрватската и македонската химна.

Работното претседателство во состав: Анастас Оџаклиевски, Слободанка Ловењак и Марјан Гиговски, го предложи дневниот ред на Собранието во кој беа ставени 15 точки.

Со деловник се избрани сите работни тела. На Собранието присуствуваа 59 членови од кои 47 со право за гласање. Со тоа беа исполнети сите услови према Статутот на друштвото за донесување на полномошни одлуки.

Извештај за работата на Друштвото во 2003 година поднесе претседателот Анастас Оџаклиевски. Тој истакна дека покрај почетните тешкотии и недоразбирања Управниот одбор се консолидира. Со задоволство може да се рече дека во минатата година успешно се реализирани сите редовни и вонредни програм. Друштвото имаше вкупно 21 приредба или настап а меѓу нив да споменеме само мал број: Македонска вечер, Меѓународна смотра на фолклор во Загреб, Денови на македонската култура во Загреб, Денови на Глигор Прличев, Гоце Делчев и Кочо Рацин, "Илинден", "11 октомври" итн.

Посебно се истакнува организацијата и избор на Советот на македонското национално малцинство за Град Загреб и отварање ВЕБ страница на друштвото.

Финансиски извештај за работата на друштвото поднесе Марјан Гиговски кој во минатата година има позитивен предзнак.

Гроздана Јаклин поднесе извештај за работата на Надзорниот одбор.

Управен одбор на МКД "Крсте Мисирков"

Работното претседателство

Сите овие извештаи со јавно гласање прифатени се со еден глас против.

Претседателот Оџаклиевски го изнесе и планот за работата на друштвото во 2004 година кој е едногласно прифатен.

Собранието донесе одлука: со оглед дека Иван Качуров како претседател и Вита Хузјан како благаяник во минатиот Управен одбор не ги исполнија своите обврски за примопредајата на своите функции се повикуваат да во рок од 15 дена од приемот на записникот од Собранието да ги достават сите документи на Друштвото кои се наоѓаат кај нив. Во спротивно друштвото ќе покрене постапка пред надлежните органи на Република Хрватска.

Со тајно гласање од 16 предложени кандидати избран е нов Управен одбор од 11 членови: Данчо Арсов, Анастасија Цако-Арежина, Рената Фирст, Марјан Гиговски, Данијела Јованова-Иванковиќ, Иван Лептиков, Анастас Оџаклиевски, Анка Рабузин, Горан Стојковски, Антонета Штефанчиќ и Благој Штеријев.

Новоизбраниот Управен одбор предложи а Собранието ги избра Марјан Гиговски за претседател и Анастас Оџаклиевски за потпретседател на Друштвото.

Со јавно гласање избран е Надзорен одбор во состав: Слободанка Левињак, Вукашин Јовески и Михајло Петров и Суд на честа во состав: Иван Андонов, Јулијана Кениг и Гроздана Јаклин.

Со скромна закуска, во опуштена и пријателска атмосфера, во просториите на МКД "Крсте Мисирков" упатени се честитки на новоизбраните членови на раководните тела. Од нив очекуваме, а со помош на сите членови, да организирано се исполнат сите поставени програми со кои секој за себе ќе најде свое задоволство.

М. Паризоски

U ORGANIZACIJI OSJEČKOG GRADSKOG POGLAVARSTVA

“ŠARENA JAJA BOJAMA GRADA” I “CVJETNI KORZO”

U organizaciji osječkog gradskog poglavarstva 3. travnja 2004. god. na Trgu Ante Starčevića, održana je tradicionalna peta preduskrсна manifestacija “Šarena jaja bojama grada” i “Cvjetni korzo”. Središte Osijeka, u podne, vrvjelo je rascvjetanim osnovnoškolcima. Jaglaci, tratinčice, narcisi, makovi ... samo su neki od cvjetova koje su učenici petnaest osječkih škola, od Trga Sv. Trojstva do Trga Ante Starčevića, nosili u povorci nazvanoj “Cvjetni korzo”. Već od jutra, bili su ukrašeni štandovi nacionalnih manjina i zajednica, te njihovih kulturnih društava koja su predstavila svoja tradicijska naslijeđa korizmenih i uskršnjih običaja.

Djevojka u makedonskoj narodnoj nošnji

Makedonsku zajednicu u Osijeku, kao i do sada, iznimno uspješno predstavili su članovi kulinarske sekcije MKD “Braća

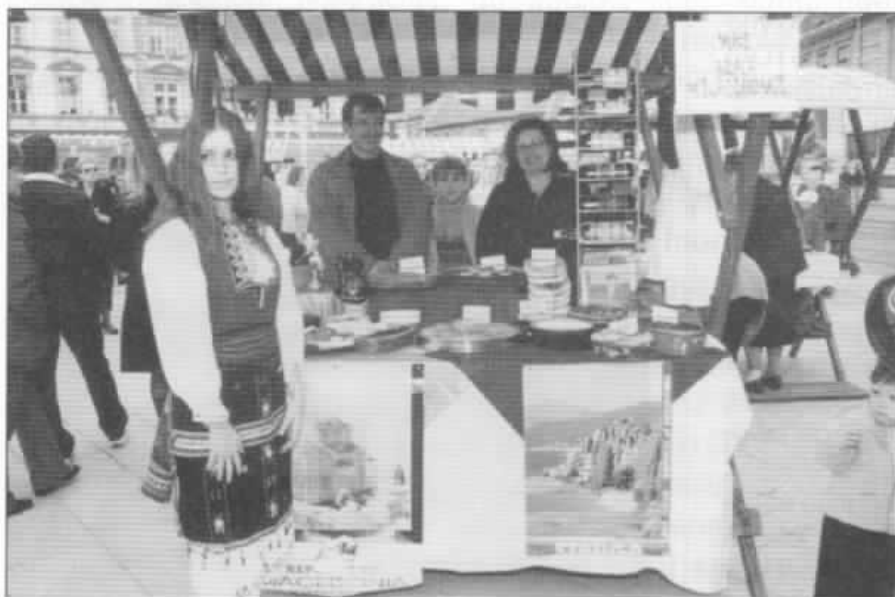
Miladinovci”. Na bogato popunjenim štandovima s makedonskim nacionalnim jelima i slasticama, moglo se kušati: gravče tavče, tarator, zeljanik, tulumbe, baklave...

Osječanima se očito svidjela hrana, jer je većina pripremljenih makedonskih delikatesa nestala za jedan sat.

Stoga svi učesnici zaslužuju čestitke za sav trud, volju i ljubav kojom doprinose promociji i ugledu svoje zajednice.

U podne, gradonačelnik Zlatko Kramarić, uputio je uskršnu čestitku, a osnovnoškolcima podjelili slatke darove.

B.J.

Makedonski štand

Milka Prtenjača Mađarić:

CIJELI ŽIVOT - PJESME ZA DUŠU

Dalmatinka zaljubljena u makedonski melos

Milka Prtenjača Mađarić

I nakon 45 godina - volim pjevati. Pjevam uglavnom lagane pjesme, pjesme za dušu. Osobito volim starogradske pjesme, a posebno mi je drag makedonski melos. To su prekrasne pjesme, osjećajne. Izvodeći ih, mogu pokazati ono što osjećam, ali i svoje glasovne mogućnosti - kaže Milka Prtenjača Mađarić, poznata osječka solistica.

Zbog toga što već desetljećima njeguje makedonsku pjesmu, Milku su, iako je Dalmatinka, mnogi proglasili Makedonkom. Ljubav prema tome melosu povezana je s njezinim djetinjstvom.

U drugom svjetskom ratu izgubila sam roditelje. Bila sam po domovima, cijeli sam život plakala i pjevala, patila što nisam s roditeljima. Dok sam bila u domu u Splitu, moje je uho uvijek bilo pokraj radija. Tada sam prvi put čula makedonske pjesme i zavoljela ih. U raznim prigodama nastupam za Makedonsko kulturno društvo "Braća Miladinovci" iz Osijeka.

Milka cijeli je život vezana uz pjesmu. Uz obitelj i posao (radila je u "Belju" kao službenica), pjevanje joj je bila treća ljubav.

Životni je put počela u Polači kod Benkovca, koji ju je doveo u ravnicu, u Osijek. Od Splita, Lukšića, Suhopolja i Virovitice do Osijeka, gdje je našla svoj dom. U grad na Dravi došla je 1959. godine. U današnjem HKUD "Željezničar", aktivno pjeva od 1959., deset godina pjevala je u STD-u "Pajo Kolarić", a surađivala je i s drugim društvima.

Nastupala je na Radio Osijeku, Zagrebu, Sarajevu, a pamti i nastupe u nekoliko televizijskih emisija, "50 plus", "Lijepa naša" i dr.

Snimila je više od 60 pjesama (slavonske, starogradske, bosanske i međumurske pjesme), a nedavno je snimila na CD makedonsku pjesmu "Zajdi, zajdi jasno sonce". Najdraža joj je nagrada u karijeri osvajanje "Crvenog cvijeta" za interpretaciju makedonske pjesme "Ajde slušaj, kaleš bre Anđo", za koju je kasnije dobila mnogo prvih nagrada na smotrama folkloru u zemlji i inozemstvu. Gostovala je u Mađarskoj, Poljskoj, a osobito pamti nastupe u Grčkoj, gdje su je izvrsno primili, iako je pjevala makedonski melos.

Na žalost, iako je zaljubljena u makedonski melos Milka Mađarić nije gostovala u Makedoniji

Milka i orkestar "T'ga za jug" iz Zagreba

pored velikih obećanja iz Makedonije. Na preporuke Makedonskog kulturnog društva "Braća Miladinovci" iz Osijeka da nastupi i snimi za Radio i TV Skopje izvorne makedonske pjesme, do toga nažalost nije došlo.

"Nije mi žao što nisam ostavila veliku pjevačku karijeru. Sretna sam, jer imam divnoga supruga, dvoje djece i prekrasnih četvero unučadi. A pjevat ću i dalje, dokle god me publika bude željela slušati" - priča Milka. I, tako Milka Prtenjača Mađarić i dalje pjeva, jer doista pjeva pjesme za dušu.

Redakcija "Makedonskog glasa" upućuje joj iskrene čestitke u povodu 45. obljetnice djelovanja i želi joj puno uspjeha, zdravlja i sreće u radu i životu. Posebice iskazujemo zahvalnost za *njegovanje* makedonskog melosa. B. J.

Nastup na "Danima makedonske kulture" u Osijeku

Zvonko Todorovski

Zvonko Todorovski rođen je u Prizrenu 7. siječnja 1960. godine. Stanovao je u Varaždinu i Koprivnici a 1999. seli se u Zagreb gdje sretno surađuje i živi sa suprugom Magdom Dulčić (poznatom ilustratoricom, crtačicom stripova, autoricom animiranih filmova). Na izložbi "Novi kvadrat nekad i danas" u Galeriji Studentskog centra 1984. pojavljuje se prvi put sa svojim stripovima. Objavljivao ih je u "Poletu", "Patku" i "Kapitalu". Bavi se grafikom i grafičkim dizajnom. Ilustracije su mu objavljene i u "Siriusu". Voditelj je Galerije Forum mladih u Varaždinu gdje se izlažu djela mladih umjetnika početnika.

Godine 2002. izlazi njegov prvi roman "Mirakul od mora" koji je inspirativno ilustrirala Magda Dulčić. Magda je i glavni ženski lik u ovom vedrom romanu punom dječje igre i radoznalosti, poleta i avanture. Radnja romana smještena je u Starom Gradu na Hvaru kamo dolazi na ljetovanje Andre iz Zagreba. Družeći se s vrš-

Susret s piscem Zvonkom Todorovskim

njacima iz mjesta dječak upoznaje mentalitet i život maloga primorskog mjesta.

U razgovoru s piscem u Zagrebu, 6. travnja 2004. na Informativnom utorku u Odjelu za djecu i mladež Gradske knjižnice doznala sam da se ljubav prema voljenoj ženi proširila na ljubav prema njezinom zavičaju i moru te da je sve ostalo plod mašte. No, ipak sam još saznala da postoje autobiografski elementi koji su sazdana u nepodopštinama ili "vigurijama" mladog Andre. Na kraju knjige nalazi se i prvi rječnik, po autorovoj tvrdnji, starogradske čakavštine ili starogrojske čakavice. Zanimljiva, duhovita i neobična su objašnjenja a uz neke tipične gurmanske specijalitete nudi nam i njihove recepte. Knjiga je tiskana u 1000 primjeraka i jako se dobro prodaje. Iako je namijenjena mladima, preporučujem je svima. Roman "Mirakul od mora" dobio je Nagradu "Grigor Vitez" 2003. godine.

Drugi roman Zvonka Todorovskog "Prozor zelenog bljeska" tiskan je 2003. godine. Knjigu je ilustrirala Magda Dulčić. To je veoma maštovita bajka u kojoj se prožimaju svjetovi zmajeva, ljudi i anđela. Priča teče zanimljivo s puno

dijaloga i uzbudljivih događaja. Osim junaka i Staroga Grada kao da nema veze s prvim romanom. No, doznala sam od autora, to je druga knjiga trilogije i tek će treća povezati prve dvije u jednu cjelinu.

Autoru za deset dana izlazi nova knjiga. Bit će to kriminalistički roman "Mrlja".

Napisao je već i 200 kartica romana pod radnim naslovom "Mandrač". I to će biti čitak i zanimljiv kriminalistički roman u kojem se kao lik pojavljuje hrvatski renesansni pisac Petar Hektorović, autor poznatoga "Ribanja i ribarskoga prigovaranja". Zvonko Todorovski je pročitao mnogo knjiga, pregledao veliku povijesnu građu i obavio brojne konzultacije kako bi što bolje upoznao vrijeme i običaje, a onda je sve stavio na stranu i pisao iz svoje duše i inspiracije. Sve će to on preobraziti na svoj umjetnički način i tako nam po prvi put oživjeti u beletristici lik Petra Hektorovića.

Na kraju, još jedna, najnovija, vijest: Zvonku Todorovskom bit će 24. travnja 2004. uručena nagrada "SFERA" koja se dodjeljuje za najuspješniju knjigu iz područja znanstvene fantastike, tzv. SF književnosti.

Iskrene čestitke na svim ovim knjigama i nagradama.

Vanja Pavlovski

НА НЕДЕЛАТА НА ФРАНКОПАНИЈАТА ВО ЗАГРЕБ ГОСТУВАЈЕ
НАРОДНИОТ ТЕАТАР ОД БИТОЛА

МАКЕДОНСКАТА "ЕДИТ ПИЈАФ" ЈА ВООДУШЕВИ ПУБЛИКАТА

Неодамна во Загреб со изведбата на монодрамата "Comme moi le Piaf" се претстави Народниот театар од Битола. Гостувањето се оствари во рамките на Неделата на франкофонијата во Хрватска, во организација на Амбасадата на Република Македонија во Загреб и загребскиот театар ИТ.Д. Неопходно е да споменеме дека на оваа традиционална манифестација на Франкофоните, која годинава се одржува не само во Загреб, туку и во Сплит, Осиек, Вараждин, Дубровник, Задар и Ријека, македонските уметници секоја година имаат свој забележителен настап, што се повторува и во театарот ИТ.Д.

Како што е веќе познато на овој сценски приказ за животот на "францускиот врабец" како што ја нарекуваа прославената Едит Пијаф, на свои плеќи успешно го носи актерката Елена Моше, со сесрдна помош на музичката група со препознатлив звук "Фолтин", а претставата ја потпишува режисерката Наташа Поплавски. Загребската публика со воодушевување цел час ја следеше нивната игра и песна, кои всушност беа вистинскиот живот на Едит Пијаф.

По завршувањето на претставата ја замоливме актерката Елена Моше да ни ги каже своите впечатоци, за што таа ни рече: Со оваа моја монодрама досега имам настапувано не само на матичната сцена во Битола, туку и на бројни фестивали и гостувања надвор од Македонија, па затоа можам да речам дека приемот на загребската публика, пред која не сум за првпат, беше одличен. Бев многу задоволна на секое нејзино реагирање од кое извираше

Сцена од претставата

позитивна енергија, која и мене ми даваше сила да дадам сè од себе. Исто така, многу сме задоволни и од организацијата на целото наше гостување во Загреб и се надеваме дека повторно ќе се претставиме на нивните театарски сцени".

Инаку, Малата сцена на театарот ИТ.Д. беше пополнета до последното место, а по изведбата сите го искажаа своето задоволство од она што го видоа. Впрочем, ансамблот на Битолскиот народен театар е чест гостин во Загреб - гостува барем еднаш годишно, па се надеваме дека и во иднина хрватската јавност ќе може да ги проследи нивните достигнувања.

М.А.В.

ДОПОЛНИТЕЛНИ ИЗБОРИ ЗА ЧЛЕНОВИ НА СОВЕТОТ НА МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО МАЛЦИНСТВО ВО ГРАД РИЈЕКА

На 15-ти февруари о. г. на повторните и дополнителните избори за совети и претставници на националните малцинства, македонското национално малцинство во Ријека бираше 3 члена за Советот. На изборите на 18 мај 2003 година беа избрани 12 члена, тоа е причина што се организираа дополнителни избори за македонското малцинство.

Во Советот на македонското малцинство во Ријека, во поранешните избори беа избрани: Давчевски Михајло, Чавдаров Димче, Младенов Спасена, Младенов Илија, Христодулов Илија, Цветковски Левко, Несторовски Стојан, Лозановски Велимир, Дуновски Иван, Трајковски Игор и Трајковски Стојан. На дополнителните избори избрани се Настески Владо, Ивишиќ Стојанка и Карашов Милан. Изборите поминаа коректно и без проблеми, но на гласачките места (не само кај Македонците) одзивот беше многу мал, па така од 323 бирачи во изборниот список, на гласање излегоа само 46 бирачи (14,24%). За претседател на Советот е избран г. Михајло Давчевски, а за потпретседател Цветковски Левко.

Како во Приморско-горанската жупанија живеат помалку од 500 граѓани од македонско национално малцинство, па за Жупанијата се избираше само претставник. Во предходните избори за претствник беше избран проф. Левко Цветковски.

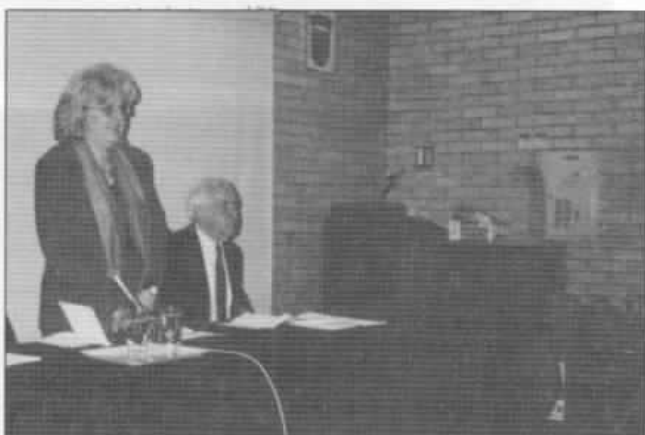
В. Настески

SRIJEDA, 18. VELJAČE 2004.

BLAGOJA JOVANOVSKI
**HRVATSKO-
MAKEDONSKI
ODNOSI KROZ
STOLJEĆA****"HRVATSKO-MAKEDONSKI ODNOSI KROZ STOLJEĆA" B. JOVANOVSKEG**

U sklopu ciklusa "Naše prijateljstvo jučer, danas, sutra" bit će večeras (u srijedu, 18. veljače, u 18.30 sati u dvorani Sindikata grafičke i nakladničke djelatnosti Hrvatske u Zagrebu) predstavljena knjiga Blagoja Jovanovskog "Hrvatsko-makedonski odnosi kroz stoljeća". O knjizi će, uz autora, govoriti recenzent Borislav Pavlovski i Judita Rey Hudeček (predsjednica Hrvatsko-makedonskog društva). (N.Bo.)

Во Загреб

ПРОМОЦИЈА НА КНИГАТА НА БЛАГОЈА ЈОВАНОВСКИ

Проф. Јудита Реј Худечек и авторот Благоја Јовановски

По одличниот медијски прием, најновата книга на Благоја Јовановски - "Hrvatsko-makedonski odnosi kroz stoljeća" на 18-ти февруари годинава беше промовирана и во Загреб. Во рамките на циклусот "Naše prijateljstvo jučer, danas, sutra" нејзин организатор беше Хрватско - македонското друштво, а покровител Синдикат графичке и накладничке дјелатности Хрватске. Во преполната дворана за книгата говорea авторот професорот Благоја Јовановски, рецензентот проф. д-р. сц. Борислав Павловски и претседателката на ХМД, проф. Јудита Реј Худечек.

Проследувачите на овој значаен настан на хрватската и македонската култура беа сведоци на интересните и мериторни излагања на промотирите. Имено, проф. Јудита Реј Худечек истакна дека била пријатно изненадена и обрадувана од податоците на оваа книга кога прочитала колку значајни луѓе од Хрватска се блиско врзани за Македонија. На промоцијата таа и го прочита подолгиот список на имиња значајни и за двете култури и рече дека податоците изнесени во "Hrvatsko - makedonski odnosi kroz stoljeća" дава прецизен и јасен приказ на сè она што ги врзува нашите две пријателски земји.

Рецензентот проф. д-р. сц. Борислав Павловски на промоцијата говореше како го убедил авторот да ја создаде оваа книга. При тоа спомена дека дел од материјалите што се поместени во оваа публикација најнапред биле објавени како фељтони во весниците "Глас Славоније" и "Нова Македонија", па по вонредниот прием од страна на читателите му предложил на авторот тие да се преточат во книга, се разбира со некои дополненија, кои нудат дополнителни податоци.

На крајот, проф. Благоја Јовановски заблагодарувајќи се на сите оние кои му помогнаа да ја издаде книгата "Hrvatsko - makedonski odnosi kroz stoljeća", меѓу другото рече:

• Во книгата ги предочив соодносите меѓу хрватската и македонската книжевност, наука, историја и култура од најстари времиња до денешни дни. Ако читателот во таа (публицистичко - културна, културно - историска) книга најде некои вредни информации, таа си ја извршила својата задача.

Загребската промоција на оваа книга заврши со музичка програма што ја донесоа "Езерки" и "7/8".

M.A.B.

Преполната сала со внимание ја следеше промоцијата на книгата

"...Iako Makedonija i Hrvatska nisu u izravnom dodiru, jer ih razdvajaju drugi narodi i civilizacije, njihove intenzivne međusobne veze traju od samih početaka pismenosti. Makedonce i Hrvate najprije je povezivalo glagoljsko pismo...
dr.sc. Dragi Stefanija

.....Razgovori s Racinom uzbudivali su nas. Prikovani, slušali smo njegove riječi koje su nam otkrivale jedan svijet koji nismo poznavali, ili malo poznavali. To je bila njegova Makedonija i dramatična povijest porobljenog, no nepokorenog naroda. To me gonilo da posjetim Makedoniju i naslikam veći broj platna s pejzažima i ljudima tog kraja.....
Zlatko Prica, slikar

Осиек: Старото и новото раководство на Друштвото и "Вардарки"

Риека: Амбасадорот Несими, ректорот Рукавина и проф. Калогјера

МЕЃУ ДВА БРОЈА — IZMEĐU DVA BROJA

Пула: Амбасадорот Несими во разговор со Македонците

Осиек: Јовановски, Крамариќ и Кузмиќ на комеморацијата за Б. Трајковски

Риека: Карневал во Риека

Загреб: Македонска вечер во Загреб

Сплит: Богослужба
на отец Велински

Загреб: Богослужба
на отец Велински

Осиек: Книга на жалост за
Борис Трајковски

Риека: Академикот Рукавина и
амбасадорот Несими со придружбата

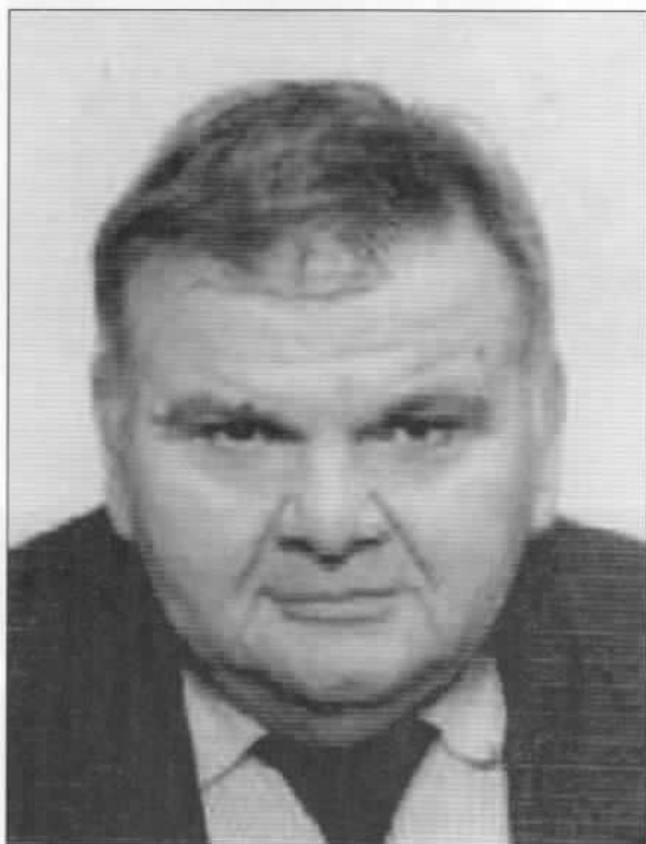

Пула: Распеаните "Свездички"
од МКД "Кочо Рацин"

Осиек: Навала на македонскиот штанд
со македонски специјалитети

Ратко Димовски:

"КАЛИНА-НАР"

Деновиве во издание на Заедницата на Македонците во Република Хрватска излезе од печат една интересна книга, двојазичниот роман "Калинка-Нар" од авторот Ратко Димовски, пишуван на македонски и хрватски јазик. Како обид да се на некои 90 страници текст напишани на секој од нив една силна драматика на судбините на актерите зафатени со виулицата на крајот од минатата световна војна, како и првите години на повоениот период, разбудија во авторот искуство на стар новинар, што успешно го решава со концентрирање на текстот, според познатото правило дека "Само Уставот, нема скратување" што во случајов му се покажа многу полезно, што објавувајќи го романов, не ја изарчил темата, но наспроти тоа ја најавува во целата нејзина драматика и актуелност. Тука ги гледаме во прв ред надзорите на старата градска патријархална фамилија, силните продори на руралното и настојувањата на негово имплементирање во граѓанството. При тоа

етиката, моралот, патриотизамот, како и подлабоките чувства на љубовта, припадноста, мајчинството светонадзорот ги става под единствена разузнавачка лупа, препуштајќи му го судот на читателот да се одлучи, според своите доими и ставови. Настапува едноставно, водејќи ја сторијата на неколку вистини, при тоа како зададена тема, можеби и нагласено андрофобично реагирање на средината.

Од сето тоа авторот излегува низ пат позицијата на времето и настаните, оставајќи впечаток на една убаво раскажана сторија во која остварува успешни проникнувања во чувствата на љубовта, очајот, еротиката, мајчинството, анализирајќи ги психолошките моменти на ужасот, детските доими, солидната доза на умерен граѓански хумор и се на се еден изминат живот. Конзервираниот јазик на роман тичниот сентиш од булеварите и граѓанската интима, базирајќи се врз македонскиот класицизам, намерно го супроставува кон најновите насоки и јазични провејувања, при што тешко би го карактеризирале во некои рамки на руралноста, но повеќе би бил јазикот на граѓанската традиција, нормално ползуван во широките комуникации на шездесетите и седумдесетите години на минатиот век. Се на се книгата остава длабок доим врз читателот, како и отворени низ патишта, смерови и задатоци кон авторот натаму да ја изгради и развие ова вешто избрана, но и обработена сторија со која води низ Македонија, Грција, Таџикистан, Грузија и Хрватска, во времето кога сите биле здружени во своите политички сојузи, а секоја од нив го живеела својот традиционален живот.

Можеби аналитичкиот приод кон морфолошките насоки, синтаксата и до некаде граматиката, тој поетски ги разбранува, отворајќи си неслутени природни поетски широчини, така што делото привлекува со својот ненаметлив стил да се прочита.

Анте Говорко, проф

ОД МАКЕДОНСКИОТ ПЕЧАТ: "УТРИНСКИ ВЕСНИК"

ПЕТ ИКОНИ ОД МАКЕДОНИЈА ПРЕТСТАВЕНИ ВО ЊУЈОРК

Во престижниот "Метрополитен" музеј во Њујорк, пет македонски икони, заедно со експонатите од 26 земји, претставени се на светската јавност на долгоочекуваната изложба "Византија, вера и моќ (1261-1557)".

Во исклучително вредната поставка се најдоа македонските икони од исклучително значење за светската културна ризница "Богородица Душеспасителка и Благовештание", "Христос Панакроатор", "Богородица Душеспасителка" и "Евангелист Матеј", кои се дел од богата збирка на Галеријата икони во Охрид и датираат од 13-тиот и 14-тиот век, како и петтата икона "Богородица Пелагонитиса" од манастирот Зерзе, изработена од монархот Макариј во 15 век, дел од Галеријата икони на Музејот на Македонија. На отворањето во Њујорк кое има церемонијален карактер меѓу претставници од светот беа и претставници на Министерството за култура на Македонија, предводени од министерот Благоја Стефановски.

На изложбата се претставени 355 експонати, кои го илустрираат големиот процут на уметноста и културата во последните векови на Византиската империја. Оваа голема музејска институција, покрај делата од своите депоа, изложува скапоцености позајмени од 129 иматели - манастири, институции и колекционери од триесетина земји. Исклучително значајните предмети се избрани така да може на едно место и што поцеловито да се согледа разнообразноста на творештвото во периодот од 1261 до 1557 година. Тој период ги означува обновата на Константинопол како престолнина на Империјата, нејзината експанзија, политичкиот пад, до времето кога Царството на Ромеите е именувано како Византија.

За еден така значаен и космополитски настроен музејски проект, од Република Македонија побарани се пет икони. Тие не се експонирани на едно место според своето потекло, туку според концепцијата на изложбата се вклучуваат на местата каде што репрезентираат одреден историско уметнички миг, со што нивното поединечно значење добива потврда во поширока културолошка смисла. Она што восхитува во вакви прилики е свеста за тоа дека културното наследство во Република Македонија е неодминлив чинител на цивилизациите. За оние кои овозможуваат тоа да се афирмира во суштествена форма, каква што е изложбата на Метрополитен музејот и за нејзините спонзори, треба да се има особена почит.

Освен петте икони, на изложбата во Њујорк можат да се видат и други предмети од Македонија кои денес се наоѓаат во музеите на соседните земји: плаштаницата на Андроник ИИ. Палеолог - изработена во Константинопол во 1282-1328 година, што и ја подарил на катедралната црква Св. Софија Охридска (Историски музеј - Софија); иконата сликана од обете страни со претстави на Богородица Одигитрија и Благовештението - изработена во третата четвртина на 14 век за црквата Богородица Перивлептос во Охрид; како и фрагменти од металниот полилеј од Марковиот манастир во периодот 1365-1371 (Народен музеј - Белград).

За оваа изложба, која е отворена на 23 март и ќе трае до 5 јули, изработен е обемен каталог со над 650 страници и со 550 фотографии и текстови на еминентни научници и стручни соработници од земјите позајмувачи на делата.

Марина Апостоловска- Вујаклија

Borislav
Pavlovski

Skopski dnevnik

Ponedjeljak, 29. ožujka 2004.

Prije nego sam preuzeo putnu torbu iz "Hisarovoga" autobusa na skopskom Keju 13. novembar prilijepio mi se taksist koji se pokazao pravom nezalicom glede plana grada. Od autobusne postaje do hotela "Centar" (u sklopu Olimpijskoga bazena) potrebno je čovjeku spora koraka desetak minuta, dok su njemu trebale dvije kružne vožnje oko užega središta grada, nekoliko usputnih konzultacija s kolegama zaustavljenim pred semaforima i mojih "astronomskih" 300 denara (u odnosu na uobičajenih 50 i za dulje vožnje!) da pronade hotel u kojem sam prvi put odsjeo. Naime, hoteli u užem središtu grada (npr. Turist ili Holiday Inn) bili su preskupi za fond namijenjen istraživačkom projektu o hrvatsko-makedonskim kazališnim odnosima, pa sam se na preporuku Jovana Pavlovskog odlučio za "Centar" koji se pokazao odličnim izborom zbog prihvatljive cijene (63 eura), blizine samoga središta grada, izuzetno susretljivoga osoblja i doista uredne i čiste sobe te kupaonice, uz obvezni "švedski stol" za doručak. Hotel je nedavno obnovljen i to s mjerom i ukusom. Uz primjerenu hotelsku uslugu, dobro raspoloženje su mi poticali, pored brojnih prijatelja i kolega, skopski taksisti kojih ima najrazličitijih profila. Najviše korisnih podataka sakupio sam od dvojice: netom diplomiranog filologa i od gospodina u pedesetim godinama koji mi je ostao u sjećanju po pravoj "čičeronskoj" vožnji za čijega trajanja mu nije promakla niti jedna važna institucija ili mjesto (npr. fakultet, tržnica, Univerzalna sala itd.). Mlađi mi je naveo podatak, na moju primjedbu o prvom taksi susretu, da u gradu ima 10 000 taksista od kojih samo 1000 posjeduje, poput njega, licencu za vožnju, pa je iz toga lako prosuditi s kakvim se sve tipovima usluga možemo suočiti.

Iz hotela sam ugovorio nekoliko sastanaka. Prvi je bio s mojom studijskom kolegicom i prijateljicom dr. sc. Jelenom Lužinom, redovitom profesoricom na Fakultetu dramskih umjetnosti. Susret je protekao u brojnim dogovorima. Najvažniji su se odnosili na izradu monografije o **Iliji Džuvalekovskom** i mogućnostima suradnje između "nesukladnih" fakulteta, kao što su zagrebački Filozofski fakultet i skopski Fakultet dramskih umjetnosti. Svoje suradnike zadužila je (hvala ti,

Andreju!) da mi presnime nekoliko kazališnih predstava makedonskih autora koje će mi savršeno poslužiti u kolegijima o makedonskoj drami i kazalištu koje imam ove godine u studijskom programu. Od Jelene Lužine i njezine kolegice prof. dr. sc. Nade Petkovske naručio sam tekstove o makedonskom kazalištu i makedonskoj drami za tematski broj o makedonskoj kulturi u zagrebačkom "Kolu" Matice hrvatske. U tijeku razgovora dogovorili smo se da navečer odemo pogledati prvu reprizu "Pupka svijeta" Venka Andonovskog u Teatru "Centar" u izvođenju Drame MNT-ra i upoznati mlade skopske intelektualce koji uređuju konceptijski i sadržajno izuzetno zanimljiv časopis "Margina". U toku razgovora naručio sam od Roberta Alađozovskoga, jednoga od urednika, tekst o skopskim i makedonskim alternativnim strujanjima.

Između posjeta Jeleni Lužini i predstave posjetio sam Jovana Pavlovskog koji je preselio (poslije požara!) svoje Izdavačko poduzeće "Mi-An" na znatno atraktivniju adresu (preko puta Knjižare Matice makedonske u Ulici Sv. Klimenta). Pozdravljamo se rođačkom spontanošću i razgovaramo o njegovim brojnim izdavačkim projektima među kojima je i "Balkanski rječnik".

Taj devetojezični rječnik svih balkanskih jezika (albanskoga, bugarskoga, grčkoga, hrvatskoga, makedonskoga, rumunjskoga, slovenskoga, srpskoga i turskoga) te s četiri svjetska jezika (engleskim, francuskim, njemačkim i ruskim) ima osnovni fond od 2700 riječi koje će biti predstavljene u oba smjera. To znači da ćemo u njemu dobiti **prvi makedonsko-hrvatski i hrvatsko-makedonski rječnik u povijesti hrvatske i makedonske leksikologije**. "Balkanski rječnik" trebao bi se pojaviti na skopskom Sajmu knjiga u drugoj polovici svibnja. Nadam se da su korektore koje sam napravio za vrijeme boravka sasvim približile ovaj izuzetno zanimljiv projekt njegovom objavljivanju.

U kasno popodne sjedim s kolegicom i prijateljicom dr. sc. Natašom Avramovskom Sekovskom i njezinom kćerkicom Anastazijom u "Škotskom pabu" te nazdravljamo bezalkoholnim pićima njezinoj prošle godine obranjenoj doktorskoj disertaciji iz tetrologije te trenutku koji nas je okupio (iako bez njezina supruga Gorana koji je na službenom putu u Albaniji). Promatram malu ljepoticu koja boji figure u risanki i naručuje ogromnu bečku šniclu (iščezlu s tanjura do kraja naše "sjedeljke"!). Predlažem Nataši da napiše nešto za spomenuti temat, a ona mi predlaže tekst o makedonskoj

ženskoj prozi. Telefoniramo dr. sc. Atanasu Vangelovu, redovitom profesoru teorije književnosti na Filološkom fakultetu i direktoru Državnoga arhiva Makedonije. Predlažem mu suradnju koju prihvaća. Napisat će tekst o makedonskom romanu. Moli me da mu se javim nakon njegova povratka u Skoplje.

Nataša i Anastazija prate do kazališta pred kojim me čekaju Jelena Lužina i Kole Čašule. Pozdravljam se srdačno s gospodinom Čašulem koji, zaglivši me, primjećuje da sam nešto krupniji. Opravdam se dugotrajnom zimom. Predstava je tek za sat vremena (zbog odgođena termina) pa sjedamo u kazališni bife na čaj. Razgovaramo o poslovima i ljudima. Obećavam Koli Čašuli monografiju o hrvatskim uprizorenjima **"Crnila"** u Zagrebu, Osijeku, Šibeniku i Virovitici. Kažem mu da sam prikupio najveći dio građe. Pronašao sam fotografije predstava u Osijeku (zahvaljujući gospodinu Miroslavu Špajhu) i Virovitici (ljubaznošću direktora Gradskoga kazališta gospodina Milana Hajoša). Objašnjavam mu neke sumnje o postojanju građe o šibenskoj predstavi koje će biti otklonjene kada otputujem na lice mjesta te se uvjerim u njihovu opravdanost.

Predstava **"Pupak svijeta"** (Papukot na svetot) Venka Andonovskog očekivana je s velikim nestrpljenjem kod skopske kazališne publike. Razloga je bilo više. Najbitniji je mogućnost poredbe predstave s izuzetno uspješnim romanom istoga naslova za koji je Venko Andonovski primio tri ugledne književne nagrade ("Stale Popov", 2000., Roman godine, 2000. i međunarodnu "Balkaniku" za 2001.). Autor je preradio roman u istoimeni dramski tekst koji mi je poklonio u srijedu, 31. ožujka za vrijeme potpisivanja Sporazuma o suradnji o kojem će biti riječi nešto kasnije. Predstava je protjecala u usporenom tempu i bez naglašene dinamike. Scenografija je bila ograničavajući element predstave. Scena je proširena prema publici, u slobodnom dijelu partera, ali s ogradom u visini kazališne pozornice zbog čega su se teško pratili svi mizanscenski elementi koji su se odigrali u tom nepreglednom prostornom segmentu. Misao o potrazi za ljubavlju je lijepa i plemenita, ali za nju nije pronađen kazališni ključ koji bi je otključao i otvorio joj širom vrata. Ostajem zatečen poništavanjem kazališnih znakova za koje je Venko Andonovski pravi majstor. Ni najbolji glumci, poput Vladimira Svetieva i Tonija Mihajlovskog, nisu uspjeli prikriti nedostatke redateljske koncepcije. Osjećajnost je zatumljena i ostala je samo velika praznina koju nije mogao prevladati ni talent glavnoga glumca predstave Tonija Mihajlovskog o kojem sam svojedobno pisao s oduševljenjem. Venko Andonovski trebao bi pronaći svoga redatelja kao što je to svojedobno pronašao Kole Čašule u Iliji Milčinu i Ljubiši Georgievskom odnosno Goran Stefanovski u Slobodanu Unkovskom ili Jordan Plevneš u Ljubiši Georgievskom. Napuštamo kazalište, nakon nekoliko mojih upoznavanja s Jeleninim kolegama, u šutnji koju prekidam zaključkom o gore navedenim primjedbama (ponovljenim sutradan pred samim autorom!).

Utorak, 30. ožujak 2004.

Poslije doručka stiže Bogomil Đuzel u "moj" hotel. Pozdravljamo se i sjedamo na kavu da bismo razgovarali o izboru njegovih pjesama na hrvatskom jeziku. Donio sam mu rukopis knjige koju će objaviti Društvo hrvatskih književnika. Naime, ovaj makedonski pjesnik dobio je 2002. godine nagradu za poeziju na II. Međunarodnom pjesničkom festivalu koji je održan 13. i 14. prosinca 2002. U Zagrebu i Varaždinu. Manji izbor pjesama iz ovoga izbora objavljen je u zagrebačkom "Forumu" a nekoliko i u "Makedonskom glasu". Dogovaramo se da pregleda do četvrtka popodne moje prijevode, ali i desetak pjesama koje je preveo Slavko Mihalić. Đuzel se raspituje o Slavku Mihaliću i moli me da ga pozdravim. Poklanja mi s posvetom svoju najnoviju pjesničku knjigu s doista simboličnim naslovom - **"Opstanak"** (Opstanok). Atmosfera je opuštena jer smo obojica svjesni skoroga završetka ovoga dugotrajnog prevoditeljskog posla koji je sada iza mene, a bit će za dva dana i iza njega. Pozdravljamo se uz obećanje da će mi rukopis ostaviti na hotelskoj recepciji. Ostavio je u četvrtak i više od rukopisa. Priložio je i zasluženi dar: **"Odbrani pesni"** (2002.) Slavka Mihalića koje su objavljene u luksuznom hrvatsko-makedonsko-engleskom izdanju **Struških večeri poezije** kakva se priređuju pjesničkim laureatima. Veselim se svojem prijevodu (na hrvatski) teksta o poeziji Slavka Mihalića koji je potpisao Gane Todorovski.

Prije podneva sastajem se s prof. dr. sc. Ljudmilom Spasovim i dogovaram gostovanje na Katedri za makedonski jezik i književnost u Zagrebu. Pristaje biti vanjskim suradnikom ovaj semestar, a vjerojatno i sljedeće akademske godine. Predavat će gramatiku makedonskoga jezika. Planiramo termine gostovanja (predavačke blokove i ispitne rokove). Napisat će I prilog o aktualnom položaju makedonskoga jezika za "Kolo". Poznajemo se gotovo trideset godina pa naš posao teče glatko i bez problema. Dogovorili smo se za manje od pola sata. Zahvaljujem mu i vraćam se u hotel obaviti još nekoliko telefonskih razgovora.

Ručamo kod "Momira": Nataša Avramovska, njezin suprug Goran Sekovski i ja. Slušamo Gibonija, iako bismo očekivali neku ohridsku gradsku pjesmu (sudeći po pravom ohridskom čamcu koji je vizualni znak ovoga restorana). Nataša se vraća na posao poslije ručka (piše srednjoškolski udžbenik), a Goran me prebacuje do Jovana Pavlovskog na razgovor. Dolazi njegov sin dr. sc. Mišel Pavlovski s kojim se dogovaram za posjet kazališnom festivalu **"Skomrahi 2004"** (izraz označava putujućega glumca) i članak o makedonskom "sajberspejsu". Vraćam se u hotel. Odmaram se i telefoniram.

Stižem u Kazalište "Centar" (tj. ono pored Nove Makedonije!) pola sata prije početka predstave. Osoblje lijepi plakate za predstavu. Ulaznice se ne prodaju, već dijele. Pitam tko ih dijeli, a odgovara mi gospodin koji lijepi plakate. Čim je završio sa svojim poslom daruje mi ulaznicu. Imam vremena pa šetam i promatram ljude i zgradu "Nove Makedonije" za koju sam radio kao stalni

dopisnik tri godine. Kupujem pet ili šest dnevnih izdanja. Tražim u njima kazališne kritike o predstavi Venka Andonovskog. Pronalazim dvije i planiram ih pročitati kad se vratim u hotel. Odlazim na predstavu "**Murlin Munro**" Nikolaja Koljade u izvedbi studenata Akademije scenskih umjetnosti iz Sarajeva. Kasne s početkom dvadesetak minuta. Opravdam to profilom kazališnoga festivala na kojem nastupaju studenti dramskih akademija.

Predstava je veoma solidna. Tema je bolna: o ruskim gubitnicima. Sarajevski studenti glume uvjerljivi su i nadareni. Višekratno skandiranje. Ne znam je li oduševljenija publika ili glumci na pozornici. Poslije predstave pozdravljam se s Ljubišom Nikodinovskim Bišem, teatrologom i umjetničkim direktorom MOT-a. Razmjenjujemo nekoliko informacija o predstavi i mome boravku. Žurim na drugu predstavu te večeri.

Pred kazalištem čeka me Mišel Pavlovski. Po struci tetolog (moskovski i skopski). Raspituje se za predstavu. Žao mu je što nije mogao prisustvovati zbog posla (uređuje web-stranicu Nove Makedonije dva puta dnevno). Odlazimo u Dramski teatar na predstavu "**Zora u prozoru**" rađenu po tekstovima "*Listopad u vagonu*" i "*Priča o Sonji*" Marine Cvetajeve u izvođenju studentica zagrebačke Akademije i u režiji Ivane Legati. Sjedamo u kazališni bife i počinjemo priču o kazalištu do poziva Jelene Lužine iz gledališta. Upozorava nas da predstava samo što nije počela pa neka joj se izvolimo pridružiti jer su dva mjesta pored nje slobodna. Dižemo pola reda uz isprike, pozdravljamo se, i sjedamo. S posebnom pozornošću pratim nastup zagrebačkih studentica glume. Aplauzi u tijeku predstave, a skandiranje je šest ili sedam izlazaka na svršetku. Pravi uspjeh. Pogledavamo se Jelena i ja. Kaže mi da je izuzetno zadovoljna ovogodišnjom glumačko-redateljskom prezentacijom zagrebačke Akademije. Mlade glumice bile su na doista visokoj glumačkoj razini, kultivirana govora, decentna izgleda (u crnim opravama) i scenskoga kretanja. Sve ti elementi bili su usklađeni s tekstom utemeljenim na stihovima i zapisima poznate ruske pjesnikinje.

Predlažem Jelenu i Mišelu da negdje sjednemo i razgovaramo o predstavi. Upozorili su nas u cafeu "Paris-Rim" da zatvaraju u 23 sata. Učinilo mi se prerano za spavanje. Mišel je odveo Jelenu kući, a ja sam prošetao do hotela kupivši usput sva sutrašnja dnevna izdanja novina, očekujući kazališnu kritiku Ljiljane Mazove u "Novoj Makedoniji". Čitao sam kritike u do jedan u noći.

Srijeda, 31. ožujak 2004.

Pet prije devet pozdravio sam se s prof. dr. sc. Zoranom Ančevskim, uglednim anglistom i prodekanom Filološkoga fakulteta. Obavijestio me je da će prof. dr. sc. Venko Andonovski, dekan i sve priznati makedonski književnik, uskoro stići na zakazani sastanak. Kolega Ančevski pročitao je u međuvremenu sadržaj predloženoga **Sporazuma o suradnji** između zagrebačkoga Filozofskog fakulteta i skopskoga

Skoplje

Filološkoga i Filozofskoga fakulteta. Stiže Venko Andonovski. Pozdravljamo se srdačno. Poznajemo se poprilično dugo (još od njegovih postdiplomskih dana u Zagrebu). Obaviještavam ga da će mu izaći knjiga "**Matoševa zvona**" (monografija o Antunu Gustavu Matošu) u prestižnoj ediciji "Strani slavisti" Matice hrvatske u mome prijevodu. Vidno je raspoloženiji nakon te vijesti. I on je pročitao tekst **Sporazuma** i odmah ga potpisao. Zove tajnicu da ovjeri dokument. Molim ga da nazove svoga kolegu s Filozofskoga fakulteta i zamoli ga da me primi. Prof. dr. sc. Trajan Gocevski, dekan Filozofskoga fakulteta, zakazuje nam sastanak za pola sata. Venko i ja razmjenjujemo informacije o obiteljima, kolegama i projektima. Molim ga da za tematski broj "Kola" napiše tekst o kroatistici u Makedoniji (pa on je profesor hrvatske književnosti na svom fakultetu!). Pristaje! Nastavljamo razgovor o "njegovoj" predstavi. Moli me da budem iskren! Možda sam bio preiskren!!! Priznaje da su opaske izuzetno zanimljive i da bih se trebao sastati s redateljem predstave (za što nisam imao vremena). Nisam siguran da mu se dopalo sve što sam rekao, ali nisam mogao prešutjeti. Žao mi je romana.

Odlazimo na drugo potpisivanje ugovora o suradnji između skopskoga i zagrebačkoga Filozofskog fakulteta. Dekan prof. dr. sc. Trajan Gocevski izuzetno je kooperativan te je dokument potpisan i ovjeren za desetak minuta. Nisam stigao popiti ni vodu koju su mi donijeli. Razgovor je kratak i uspješan. Pozdravljamo se ubrzo, jer je gospodin dekan izašao na petanest minuta sa sastanka fakultetskoga kolegija. Dogovoramo susret u Zagrebu.

Pozdravljam se s Venkom. Jedanaest je sati. U torbi imam potpisane ugovore s dva skopska fakulteta. Moja misija je pri kraju. Odlazim u hotel u kojem imaju odličan espresso. Pijem "makjato" i telefoniram nekolicini kolega. Dogovaram s akademikom Vladom Uroševićem sastanak u njegovom cafeu "Paris-Rim" u 19 sati.

Cijelo popodne proveo sam na ručku s Jovanom Pavlovskim i u posjeti njegovoj obitelji. Oduševljava me Mišelov sin Oliver. Pravi dječak. Jovan mi daruje najnoviju zbirku pjesama "**Odrađen strah**" (Odraboten strav). Prije ručka mi je darovao svoju zbirku pripovjedaka "**Obiteljsko iverje**" (Semejni iverki) i Čašulin roman "**Ništa**" (Ništo) koji mi je autor obećao. Vraćam se u hotel po knjigu Konstantina Miladinova "**Da**

vidam Ohrid, Struga da vidam / Da vidim Ohrid, Struga da gledam za akademika Vladu Uroševića.

Točno u sedam ulazim u kafe i sjedam. Uskoro stiže Vlada Urošević. Razmjenjujemo komplimente o izgledu, bolje rečeno zdravstvenoj kondiciji. Daruje mi roman svoje supruge Tanje, poetično naslovljen "Akvamarin" i svoju knjigu "Izmišljeni svjetovi" (Izmisljeni svetovi). Pružam mu Miladinova i upozoravam na hrvatske te čakavski i kajkavski prijevod "Tuge za jugom". Oduševljava ga ova prevoditeljska ideja. Nastavljamo zadnji put prekinuti razgovor gotovo sve do zatvaranja lokala. Tema je bezbroj, ali izdvajam dogovor o tekstu za "Kolo". Nagovaram toga nenadmašnoga fantastičara da napiše nešto o Skoplju. Smiješi se i kaže mi da nije dugo pisao o svom gradu, a ja bih dodao: koji je na čudesan način uveo u makedonsku književnost. Razgovaramo i o mogućnosti organiziranja likovne izložbe njegove kćeri Vane Urošević u Zagrebu (makedonske predstavnice na Bijenalu u Veneciji), ali i mojoj želji da predstavim njegovu poeziju u časopisu "Forum". Vlada Urošević mi priča o Dalijevom susretu s Josipom Brozom za vrijeme španjolskoga građanskoga rata, a ja njemu o našoj mljekarici koje je nosila mlijeko Brozovima kad su stanovali na zagrebačkoj periferiji između današnjih Gajnica i Stenjevca. Razmjenjujemo neobičnosti za sjećanja, domahujemo Božinu Pavlovskom kroz "izlog" cafea, pijemo čaj, jedemo tiramisu i rastajemo se pred mojim hotelom do kojega me prati ovaj plemeniti gospodin i pisac koji me osvojio svojim literarnim svjetovima.

Uključujem televizor (MTV 2) i slušam završnicu koncerta "Parnoga valjka" održanoga u Skoplju. Aki Rahimovski je naročito raspoložen i primjetno je da se uopće ne šteti "kod kuće". Dodatak koncertu je popriličan, što samo govori o oduševljenju publike. Koncert završava. Gasim televizor.

Četvrtak, 1. travnja 2004.

Zatvaram krug. Odlazim Jeleni Lužini po snimke predstava i na razgovor s Ljiljanom Mazovom za kulturni

Univerzitet "Sveti Kiril i Metodij" u Skoplju

dodatak LIK u "Novoj Makedoniji" srijedom. Jelena mi priprema popis teatroloških knjiga koje želi iz Zagreba. Lile kasni, Jelena je upozorava telefonom na tu činjenicu. Stiže za desetak minuta. Poznajemo se još iz mojih novinarskih dana. Dogovaramo redoslijed tema. Razgovor traje sat i pol. O meni kao "mostu" kultura. Pretjerano! O makedonističkom studiju u Zagrebu, knjigama, projektima, suradnji, pozitivnim i negativnim iskustvima. Sasvim realno. Na kraju razgovora biramo fotografije, pozdravljam se s Jelenom koja žuri na simpozij u Ljiljanom Mazovom te odlazim u Knjižaru Maticе makedonske pozdraviti Radu Siljana, književnika i izdavača. Kod njega se uskoro okuplja društvanca u kojem su uz Radu Siljana i njegov brat akademik Božin Pavlovski, književnik i izdavač na tri kontinenta, književnik Paskal Gilevski, prof. dr. sc. Savo Cvetanovski, Božinov sin te gospodin kojem nisam upamtio ime i prezime te ja. Božin mi daruje svoj posljednji roman "Egipatska sanjačica" (Egipetska sonuvalka) s nadom da ću ga pročitati. Roman sam počeo čitati na povratku u Zagreb (autobusom "Hisara") i nisam prestao dok ga nisam dovršio. Oduševljen sam temom (o potrazi za ženom i ljubavlju), ambijentom (Kairo), multikulturalnom premreženošću, tankočutnošću opisa erotike i života različitih društvenih slojeva egipatskoga društva, hemingvejevskim dijaloškim sekvencama romana, plemenitom idejom o razumijevanju ljudi različitih kulturnih i vjerskih tradicija. Imao je pravo Paskal Gilevski kad je ispravio Radu Siljana koji je zaustio da je to Božinov "možda najbolji roman", rekavši "to je sigurno Božinov najbolji roman!". Hrvatska kulturna javnost zaslužuje ga pročitati u prijevodu! Ne zaboravimo da je autor 1987. nagrađen Nagradom Željezare Sisak za svoj roman "Sovini susjedi" (Utkini sosedki). I sasvim osobna poruka: Poštovani Božine, svaka ti čast, i hvala na ovom vrijednom daru koji si mi potpisao u Skoplju, 1. travnja 2004. godine!

Ručak u četvoro u restoranu "Jole". Domaćin je dr. sc. Vele Smilevski, predsjednik Društva književnika Makedonije, a gosti su Jovan Pavlovski, Rade Siljan i ja. Razmjenjujemo informacije o poslovima, izdanjima i usput naručujem od Smilevskoga tekst o Društvu književnika Makdonije. Uz malo nećkanje - pristaje. Tvrdim da je on najpogodnija osoba, kao predsjednik Društva, da napiše tekst o njegovoj povijesti, članovima, nagradama, izdanjima i sličnom. Ozračje je poticajno, ali kratko traje. U četiri popodne se pozdravljamo. Žurim u hotel po stvari. Nalazim poruku od Ljudmila Spasova, pozorno pregledane prijevode Đuzelove poezije, Mihalićevu knjigu i izložbene kataloge Vane Urošević koje ću pokazati Milanu Bešliću, voditelju Galerije "Forum". Taksist me čeka pred hotelom i vozi na "Hisarovu" stanicu, ispričavajući se da mora napraviti mali polukrug zbog znakova zabrane i policije. Cijena je tri puta manja nego kod dolaska. Vrijedilo ga je nagraditi zbog isprike i cijene. Napuštam Skoplje. Gradom vladaju bijele krošnje stabala.

Borislav Pavlovski

Борјана Прошев-Оливер

Колку има реално во македонските фантастични народни приказни?

Народната митологија на Македонците врзана е за духовната култура присутна и практикувана во секојдневниот живот на македонскиот народ, односно за неговото митолошко промислување. Станува збор за конгломерат од митски елементи со различно потекло кој се развива како автономен систем од минатото до денес. Народните македонски приказни се во најнепосредна зависност од општествениот живот оневозможен пет века од политиката на Османското царство и со нејзината најгруба експлоатација и угнетување. Станува збор за мотиви од сиромашниот селски живот (исклучиво), така што сиромаштијата, црна и тешка станала постојана тема во приказните, па и во фантастичните. Фантастичниот елемент редовно претставува заминување од село в град во потрага по среќа и богатство каде се наоѓа царскиот дворец и каде јунакот се жени со царската ќерка, кој чин претставува спас од сиромаштијата и волшебното обогатување. При тоа не се спомнува дворец, туку раскошен сарај. Реализмот во народното промислување и во најфантастичните приказни е основна карактеристика.

Мотивите и ликовите во нив творат богата и интересна содржина. Народниот раскажувач своите јунаци ги украсил со најубави духовни и морални одлики, испробувајќи ги во најразлични ситуации, што секогаш се решаваат во прилог на вистината и правдата.

Како носители на дејството во народните приказни се јавуваат освен луѓето и животни, растенија, митолошки суштества – зејови и ламји, самовили, волшебници, вештерки, зли духови, а потоа и оживотворени небески тела – Сонцето, што македонската народна приказна го претставила како пријател на човекот кому тој му се обраќа за помош и совет кога не можел поинаку да ги реши секојдневните проблеми. Уште се јавуваат и волшебните предмети со магиска моќ – волшебниот прстен, видовитото огледало, летечкиот ќилим, семожните клучеви и др. Сите овие ликови и реквизитариум ги ставил народниот раскажувач во меѓусебни односи усмерени на вечниот мотив на борбата меѓу доброто и злото.

Најпопуларниот лик во фантастичните приказни е ликот на најмалиот брат, односно сестрата. Обично е ликот на најмалиот брат презрен, исмеван, социјално неадаптиран, а го персонификува едноставниот угнетувач македонски народ. Неговиот лик, на крајот ги совладува сите тешкотии и го победува непријателот со помош на некои добри

старци или старици (често натприродни суштества – мајката на змејовите, старецот што е чувар на човечката судбина и тн.), добронамерни или благодарни животни. (на кои предходно им направил некое добро), или пак со помош на некои чудотворни предмети.

Во фантастичните приказни чест е ликот на ѓаволот, што е ставен во натпреварувачки односи со реалниот човек.

Митолошките суштества се најчести носители на дејството во овие приказни. Најчесто се јавуваат змејовите што грабаат девојки, бараат жртви и разни давања од народот, се додека не се појави храбар јунак што ќе го убие змејот, ќе го ослободи народот, или уграбената девојка. Во таа смисла змејот е олицетворение на насилствата и грабежите од страна на освојувачите.

Димитрија Миладинов

Во материјалите присутни се многу архаични претстави за настанувањето на човекот и неговото место во митскиот свет, потоа за земјата и нејзината подела на Горна земја - населена со душите на умерените и Долна земја, исто така населена со луѓе и бесмртни орли.

Однос кон бога во народните приказни го продолжува односот спрема паганските врвни божества, како што е свезначкото сонце, кое се гледа и се знае.

Во повеќето приказни се зборува за верувањата и претставите, ритуалите врзани со разните постоечки култови. Најчест е култот на некои животни; култот на змијата која претставува моќно зло кон кое треба да се има почит. Ликот на лисицата е еден од најприсутните. Во постарите приказни таа е олицетворение на користолјубивост и себичност, а во подоцнежните често се јавува како судија. Лисицата е врховен мудрец и интригант. Нејзиниот

Константин
Миладинов

најчест придружник е волкот, секогаш спремен на грабеж и на народниот раскажувач му служи за обликување на угнетувачите на народот.

Орелот е често бесмртна птица од Долниот свет и низ одредена фабула изразува соодветна алегорија.

Тука е уште култот на водата, која има чаробна сила. Тн. "жива вода" може да исцели, да оживува мртви, да подмладува, враќа вид, прорекнува судба (кмет). Во народот постои верување дека просторот од каде извира водата е означен како свет, исполнет со разни демонски суштества кои им помагаат, ама и одмагаат на луѓето. Водата спојува, ама и разделува.

Дејството често се одвива в гора. Во македонските народни приказни постои култ на гора, шума како места каде се собираат демонски суштества - самовили, ѓаволи, вештерки. Самовилите се главно од словенски тип зли и опасни и луѓето не можат да им се спротивстават.

Присатен е и фантастичниот елемент на јаболкото, симбол на животот. Цариците јаделе волшебни јаболка за да родат наследник на престолот. Фрлајќи пред момчето позлатено јаболко, принцезите си одбирале младоженец.

Постојат низ црквите во Македонија фрески со мотиви на змеј, ѓаволи, змии. Од нив се преплетуваат народните приказни. Демонските суштества во приказните произлегуваат од култните христијански верувања.

Со сите спомнати мотиви, карактери, реквизити народниот раскажувач во приказните го опфаќа севкупниот народен живот на македонскиот народ во минатото, прикажувајќи ги преку елементот на фантастичноста општествените односи во социјалната средина и ги открива моралните вредности, како и животните критериуми на македонскиот човек.

Македонските народни приказни почнале да се собираат во втората половина на 19. век во времето кога во Македонија се појавиле првите преродбенски мисли и позасилените национални пројави на македонскиот народ. "Филип сос сонце чинит облак" е првата запишана народна приказна. Ја запишалд Виктор Григорович, рускиот славист во времето на неговото патување низ Македонија (1844-1845),

меѓутоа објавена е дури во во збирката на Харалампие Поленаковиќ "Македонске народне пјесме у Вразовој заоставштини" (Граѓа за повијест књижевности ЈАЗУ, XXXI, Загреб, 1951. Григорович сметал дека се работи за песна, ама Поленаковиќ сметал дека таа е приказна.

Понатаму следи редицата од запишувачи како што се: Константин Миладинов (по неговата смрт првите две отпечатени приказни се објавени во загребското списание Бисер 1863), Кузман Шапкарев (збирката од 247 приказни објавена во Софија 1891-1892), Стефан Верковиќ (неговата збирка приказни собрани во 19-ти век објавена е дури 1932 во Прага) и Марко Цепенков. Цепенков своите собрани приказни, нив 195 постепено ги објавувал скоро цела деценија во софискиот зборник на Шишманов.

Фолклорните материјали на Цепенков, освен спомнатите 195 приказни и шест во зборникот на Шапкарев, во 1958-1959 од архивот на Бугарската академија ги изнел на виделина Кирил Пенушлински и ги објавил во три книги.

Пред тоа во 1946 во Скопје излезе збирката на народни приказни собрани во редакција на Крум Тошев и Васил Иљоски, која била реиздадена исто така во Скопје во 1951.

Во 1981 во издание на Македонска книга и Институтот за фолклор во Скопје е објавено десеттомно издание на народни умотворби и други материјали на Марко Цепенков и шет од нив содржат народни приказни. Според редакторите на неговите собрани умотворби делото на Цепенков е повеќе отколку величествено; ниту еден европски собирач не успеал да собере толкав број на народни приказни колку што достигнал Цепенков!

Тој бил скромен занаетчија, без завршено основно училиште, самоук. Меѓутоа живеел во време на силно национално освестување на македонскиот народ и неговата борба против грчката фанариотска духовна доминација. Родениот му град Прилеп предничел во таа борба и Цепенков задоен од нејзините идеали набрзо се вклучил во неа и станал истакнат преродбеник. Чувствувајќи силна љубов и припадност кон народот од кој потекнува, сметал дека собирањето на народните умотворби, е најлесниот и најделотворниот пат во таа борба да се победи, истакнувајќи го автентичното, типичното, она по што се разликуваат Македонците – нивното народно творештво.

А тоа творештво е резултат на севкупниот народен дух манифестиран во сите домени на народниот, секојдневен живот. Приказните Цепенков не ги запишувал симултано, туку отпосле, стилизирајќи ги и редактирајќи ги, давајќи им сопствен печат и стил. Најважното е што во нив го фиксирал својот прилепски говор со кој мајсторски владеел. За него не постоеле авторитети на кои би се угледувал; не го учел ни грчкиот, ни бугарскиот јазик и тоа е среќна околност, зашто неговата неукост придонесла за чистотата на неговиот јазик. Неговите записи претставуваат драгоцен извори за историјата и изучувањето на македонскиот јазик.

ПРОЧКА И КАРНЕВАЛ

Прочка во МКД "Илинден"

Празникот Прочка (Велики поклади) и Месопустот оваа година на 22 февруари се поклопија. Одбележувајќи ги овие обичаи кои спаѓаат меѓу најголемите христијански празници покрај Божиќ и Велигден во клубот на Илинден ден пред тоа е организирано одбележување на Прочка, поради поклопувањето со овогодишниот Меѓународен риечки карневал.

Карактеристично е за овај празник, како што и зборот вели, дека луѓето меѓусебно си ги опростуваат сите гревови и недоразбирања, но тоа најчесто завршува со шега, разонода и досетки, што и во Илинден вечерта триесетина членови ја одбележаа Прочка, шегејчи се едни со други, со звуци на македонска музика, со игра и песни. Весело беше до доцна во ноќта. Можеби ќе беше повесело да дојдеа Вевчаните кои и оваа година учествуваа на Меѓународниот риечкиот карневал, како што беше замислено, но како доцна дојдоа во Риека средбата во клубот на Илинден, не се реализира.

Карневалот започна со увертири на ден пред дефилето: со традиционален Маскиран Радио маратон на Радио Риека, кое избра "Најмаскирана, убава и весела група". Истата вечер во Гувернеровата палата беше уприличен "Карневалски бал" за бројни домашни и надворешни званци, Карневалска изложба, Карневал партс, а за да биде атмосферата вжештена вклучени беа 26

гостителски локали отворени од 0-24 во акцијата "Карневал во срцето на Риека".

Во Гувернеровата палата на "Карневалскиот бал" покрај домашните политички и културни личности беа и 12 амбасадори и дипломатски претставители на странски амбасади и конзулати во Хрватска, меѓу кои и македонскиот амбасадор г. Мехи Несими со сопругата. Сценографијата во салата каде беше организиран балот е изработи г-ѓа Емилија Дупарова, академски сликар од Риека, членка на МКД "Илинден".

Карневалот оваа година се одржа по 21-ви пат и беше средишен настан во Риека. Учествуваа 10.242 учесници во 124 карневалски маскирани групи, 93 алигориски коли, од тоа 12 маскирани групи од странство, меѓу кои и вевчанските "ВАСИЛИЧАРИ" од Македонија. Групите беа разно-бојно облечени и представуваа настани и догодовштини од разни случки, политички личности, разни аноними, познати личности од романи, цветни фигури... а дефилето заврши со учество на најпознатата звончарска група од Вишково, "Холубајските звончари". Василичарите од Вевчани се претставија со пародија од романот 1001 ноќ и беа преоблечени во "АЛИ БАБА - И НЕГОВИОТ АЛИ БАЛИ САДАМ И 40 БЕГАЛЦИ ОД БАГДАД". Во дефилето солидно го претставија својот програм, во пратка на три зурли, три тапани и дајре.

В. Настески

Карневал во Риека

КАЛЕНДАР

Збир на правила со кој се одредува односот помеѓу разните временски интервали: денот, неделата, месецот и годината е повикан по првиот ден во месецот од латинскиот збор **Календае**.

Со вртењето на Земјата околу својата осовина редовно се изменуваат денот и ноќта. Денот и ноќта на човекот му биле единици за мерење на времето. Човекот одамна запазил дека Месецот, кружејќи околу Земјата, мине низ 4 месечни мени: прва четврт, полн месец, последна четврт и млад месец. Секоја мена се менува во растојание од 28-29 дена, па по тоа човекот го одредил месецот. **Египќаните** на основа на тоа точно израчунале дека годината има 365 и денови. Многу народи си имале свое мерење на годината. **Римјаните** на пример имале година од 355 дена и 12 нееднакви месеци а на секоја втора година и додавале тринаесети преступни месец со 22 или 23 дена. Кога ќе се вметнува тој месец, одредувал врвниот свештеник. Тој тоа го чинел нередовно и самоволно, па во римскиот календар доаѓало до збрки. Римскиот цар **Гај Јулие Цезар** од Египќаните го превзел сметањето од 365 дена и е разделил на 12 нееднакви месеци. Како не е прикладно за сметање со четвртина на денот, одредил да на секоја 4 година и се додаде еден ден, па по него е именуван календарот **Јулијански**.

Меѓутоа, покасно астрономите израчунале да Земјата го обиколува Сонцето за 365 дена, 5 сати, 48 минути и 46 секунди, па Јулијанскиот календар имал секоја година 11 минути и 14 секунди повеќе. Разликата не изгледа голема, но за 128 години е 1 ден а за 1500 години 12 дена. Затоа Јулијанскиот календар морал да се исправи.

Папата Гргур XIII во 1582. година со декрет одредил да се остават 10 дена, т.е. да 4. октомври биде 15. октомври и да се еквинакција не помрднева на 21. март, а да секоја 4. година годината биде преступна (366), но, да се престапна година не рачуна онаа стогодишница (иако е делива со 4) која не е делива со 400. (така на пример 1700, 1800, или 1900 не се престапни,

а 2000 е.) Реформата на **Грегоријанскиот календар** ја прифатиле полека многу католички земји (Германија, Швајцарија и Данска 1700, Енглеска 1752, а Русија и Балкан 1914), а Кралството на СХС за териториите на Србија, Црна Гора и Македонија на 19/31. јануари 1919. година. **Календарот е именуван по папата Гргур.**

Многу земји си имале свои календари. Така на пример **Старите Словени** рачунале по лунарните (по месечените мени) и соларните (годишните доби, од лето до лето) правила. **Муслиманскиот календар** се појавил со појавата на исламот (средниот дел на Западна Арабија) броел 12 лунарни месеци, а покасно е додаден и тринаестиот, претворен во луно-соларен. Во **Еврејскиот календар** годината започнувала на пролет. Месеците имале по 29 или 30 дена. Оваа исправка е исправена во II столетие, а вреди и ден денес и луно-соларен е. Напалеон во 1805. година го укинува **Календарот на Француската револуција** донесен во 1793. година. Постојат многу разни календари во разни свери-подрачја; на верски заедници, разни облици на календарите (зидни, столни, табеларни и сл.), календари за годишни публикации (информативни, поучни, забавни), календари на разна занимања (земјоделски, шумарски, градинарски, пчеларски, спортски календари) и т.н.

Друштвото на народите пред Втората светска војна покренало прашање да се изврши реформа на постоениот календар, со предлог да годината се дели на 4 квартала со по три месеци, така да првиот месец во кварталот има 31 ден, а двата по 30 дена. Деновите секоја година би паѓале на ист датум, а на крајот на годината зад 30 декември би се додал 1 ден како општи светски празник. Исто така на секоја престапна година би се додавал зад 30 јуни 1 ден, пак како општи светски празник. После Втората светска војна во **Обиденетите нации** предложено е да се овој календар усвои како **СВЕТСКИ КАЛЕНДАР**, за што Социојално-економскиот собор побарал мислење од државите членки, но иако многу ја заговараа оваа реформа не е уште прифатена.

В. Настески

По трагите на историјата

НА ГРОБОТ НА МИС СТОН

Како Македонец го платив долгот на честа со тоа што го пронајдов гробот на Мис Стон и во знак на благодарност го украсив со венец и ставив македонско знаме.

Еден ноемврски ден, минатата година, читајќи ги извештаите за Претседателските избори во Македонија, мислите ме однесоа далеку во минатото. Се сетив на настанот на киднапирањето на американската мисионерка Miss Ellen Marije Stone (24 јули 1846 - 13 декември 1927 година) и на Македонката Катерина Стефанова Цилка, во кој учествуваа борците за ослободување на Македонија или "терористи" како што ги нарекуваа отоманските власти. Настанот се случи меѓу 3 септември 1901 и 23 февруари 1902 година. Се обидов да си замислам каква би била реакцијата на Мис Стон на сегашните политички настани во Македонија, земјата чија историја се одликува со крвави борби и страдања, земјата која само пред десетина години се избори за својата независност и стана суверена Република без ниту една пролиена капка крв.

Мис Стон, млада мисионерка од Massachusetts во Македонија допатува во 1878 година, со цел да ги просветува младите македонски жени и да ги запознае со западната култура. Таа во Македонија помина 14 години, вршејќи просветителска мисија. Но, по случајот на околностите таа се најде во центарот на настаните, односно во долгогодишните крвави судири меѓу македонскиот народ и отоманската империја.

Почувствував голема потреба да го пронајдам нејзиниот гроб, да го посетам и со една молитва да ѝ оддадам признание и благодарност за сето она што го направи за младите борци за слобода, кои ги сретна во прекрасните, со снег покриени планини во Источна Македонија. По ослободувањето и нејзиното враќање во Америка, се покажа колку таа била сплотена со тој измачен народ. Таа беше жена, која по тешките и опасни искушенија, како и нејзиното жртвување, продолжи да патува низ Америка и преку семинари да ја запознава американската јавност со маките и страдањата на македонскиот народ изложен на суровата власт на отоманската империја, како и за нејзиното киднапирање.

На Божиќ, односно на 25 декември 1999 година го пронајдов нејзиниот гроб на Woodlawn гобиштата во градот Everett, кој се наоѓа на 100 километри од местото на моето живеење. Гробиштата се лоцирани на убаво место, на голема површина со убаво негувани алеи со цвеќе и дрвја, птици и убаво одржувани споменици, со датуми дури и од 18-от век. По кусо шетање успеав да ја пронајдам алејата Зафир, а потоа го видов споменикот со врежаното име на Мис Стон. Доближувајќи се до споменикот почувствував дека го плаќам долгот на честта кон Македонија, нежно ја допрев

плочата и во тој момент како еден голем товар да ми се симна од плеките. Споменикот на Мис Стон, на една храбра жена, која судбината ја определи да стане една од пресудните личности во историјата на македонскиот народ, се одликува со скромност, со ненаметливост, исто така како што беше и нејзиниот живот. Мис Стон е погребана покрај своите родители, таткото Benzamine Franklin Stone и мајка Lucy Waterman Baker) Стоне. Не можев да ги сограм емоциите што ми навираа за оваа жена која скоро пред сто години, "шест месеци го делеше лебот, доброто и лошото со Јане Сандански, Христо Чернопеев и Христо Арсенов, луѓе кои беа подготвени да ги жртвуваат своите животи за слободата на Македонија. Тишината ненаметливо ја нарушуваше ветерот. Го ставив венецот и македонското знаме на надгробната плоча. Исакав молитва за душата на Мис Стон и за Македонија, Македонија да ја сочува тешко здобиената слобода, иднината да ѝ го донесе она што Мис Стон, скоро пред сто години, им го посакуваше на младите Македонки - просперитет и живот во мир.

Д-р Владимир Илиевски - Крши

Dr. Vladimir Ilievski - Krsi

Д-р Владимир Илиевски
пред гробот на Елен Мис Стон

БОРИС ТРАЈКОВСКИ

Борис Трајковски роден е на 25 јуни 1956 година во Струмица - Република Македонија. Завршил правен факултет на Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје 1980 - по "специјализација по деловно право и право на работни односи".

За претседател на Република Македонија е именуван на 15. декември 1999 година, како втор претседател на самостојна и независна Македонија. Бил претседател на младината на обединетата Методистичка Црква во поранешна Југославија 12 години, Шеф на кабинетот на Градоначалникот на Општина Кисела вода во Скопје 1997-98, Претседател на комисијата за надворешно политички односи на ВМРО-ДПМНЕ, заменик Министер во Министерството за надворешни работи на Република Македонија 1998 -99 и др.

Член на претседателството на невладината организација Паневропско движење за Република Македонија; На меѓународната конференција врешавање на конфликти - Атланта САД и др. Учествовал на повеќе конференции со теми за решавање на конфликти, религиозна толеранција и слобода. Трајковски и припаѓа на генерацијата млади, модерни, Европски политичари.

Се залага за натамошна демократизација на општеството, за почитување на човековите права, за унапредување на граѓанското општество, за разбирање на пазарната економија, за владеење на правото за борба против корупцијата и криминалот, за подобрување на животниот стандард на граѓаните на Република Македонија, независно од нивната политичка, национална или верска припадност.

На надворешен план се залага за поттикнување на соработката во југоисточна Европа, остварувајќи ја својата основна определба: водење на мирољубива, добрососедска политика, со почитување на суверенитетот и територијалниот интегритет, коко и немешање во внатрешните работи на државите.

Развојот на регионалната соработка е фундамент на неговите залагања за натамошно приближување и рамноправно зачленување на Република Македонија во Европската Унија и во структурите на НАТО. Истовремено големо значење им придава на развојот на односите на Република Македонија со Народна Република Кина, САД и Русија.

Добитник е на орден од Британската кралица Елизабета втора, во 2000 година. Орден на честа на суверениот воен ред на Малта во истата 2000 година, на годишната награда за мир за 2002 година, што ја доделува светскиот методистички совет и на низа други признанија и награди.

Трагично преминатиот Претседател беше изнимно близок и со големо пријателство сплотен со Заедницата на Хрватите во Македонија односно како прв зачетник бидува и прв секретар на Друштвото на Македонско-хрватско пријателство во Скопје.

По овој трагичен настан во деновите кога требаше да се радуваме дека е помината уште една пречка и искушение и кога требаше да бидеме исполнети со убави и пријатни чувства заради предавањето на апликацијата за придружување кон Европската Унија, срцата ни ги исполни жал, чемер и јад.

Во овие трагични мигови од оваа комеморација во името на сите Вас и во свое лично име упатувам изрази на најдлабоко сочувство до семејството на починатиот Претседател Трајковски и до семејствата на членовите на неговата придружба и екипажот на урнатиот авион, до институциите на Република Македонија и до целиот народ во Македонија и вон неа .

И поред жалоста која не обзеде, научивме да останеме цврсто на нозе и да ги продолжиме напорите и заложбите за кои се залагаше за подобро утре за денес и утре во мир и заеднички соживот со сите како траен залог за идните генерации и за придружување кон Европската Унија со што најдобро ќе се оддолжиме кон делото и личноста на несреќно починатиот Претседател Борис Трајковски и на неговите настрадани соработници.

На крај, со последен поздрав, драги наш претседателе, твоите сонародници и пријатели од Република Хрватска секогаш ќе те носат во добри спомени вредни на секаков респект и почитување.

НЕКА МУ Е ВЕЧНА СЛАВА И ФАЛА!

Претседател на Заедницата на Македонците
Во Република Хрватска
Илија Христовулов

Biti Hrvat u Makedoniji je simpatično i čast, jer ova zemlja ide stopama Hrvatske u približavanju prema Europi, kažu Hrvati koji žive u Makedoniji.

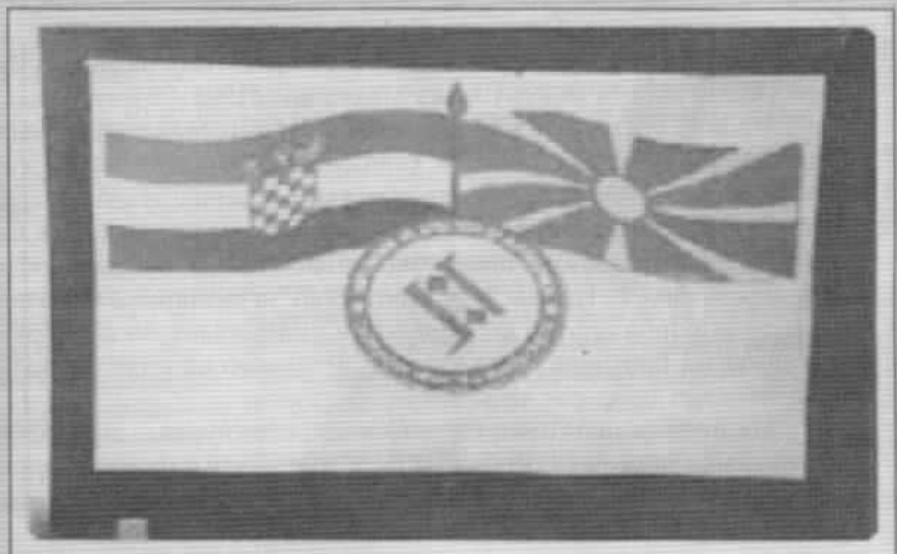
- Situacija u dvema državama nije ista. Hrvatska je zemlja koja mnogo obećava. Napreduje prema približavanju euroatlanskim strukturama i u aspektu ostvarivanja ljudskih prava kao i u slobodi življenja. To je nešto čime se ponosi svaki Hrvat u Makedoniji - objašnjava Goran Čogelja, dodajući kako je u razgovorima s prijateljima, Hrvatska spominjana kao pozitivan primjer društvenih dostignuća, standarda, principa.

U takvom je trenutku čast biti Hrvat u Makedoniji. Hrvati osjećaju Makedoniju kao drugu domovinu i svojim aktivnostima pomažu unapređenju kulturne razmjene između dva naroda - kaže ovaj mladi magistar elektrotehničkih znanosti.

Prema zadnjem popisu stanovništva, provedenom prije dvije godine, u Makedoniji živi 2.686 Hrvata.

Hrvati osjećaju Makedoniju kao drugu domovinu, a svojim aktivnostima pomažu unapređenju kulturne razmjene između dva naroda

- Mislim da nas ima više, oko 5.000 građana, ali neki od njih se izjašnjavaju kao Jugoslaveni a neki kao Makedonci - kaže Ivan Šišak, predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji. On u Makedoniji živi 41 godinu. "Došao sam kao vojno lice i oženjen sam sa Makedonkom.

Zajednica Hrvata u Makedoniji

HRVATI U MAKEDONIJI - PREMA ZADNJEM POPISU STANOVNIŠTVA TAMO IH ŽIVI 2.686

MAKEDONIJA - HRVATIMA DRUGA DOMOVINA

Hrvati su tu organizirani u Zajednici, a postoje i dva aktivna makedonsko-hrvatska društva u Skopju i Bitolju - objašnjava Šišak. Preko njih oni održavaju hrvatsku kulturu, tradiciju, identitet, govor.

• "HRVATSKA RIJEČ"

Simpatično je biti Hrvat u Makedoniji. Narod nas dobro prihvata. Ali makedonska vlast ne podržava nas financijski, tako da i time dijelimo sudbinu ove plemenite, ali trenutno siromašne zemlje - izjavio je Šišak. Hrvati obilježavaju sve državne praznike Makedonije i Hrvatske s posebnim svečanostima. Imaju svoju teatarsku grupu i zbor koji njeguje hrvatsku kulturu i glazbu. Udruženje izdaje i list "Hrvatska riječ" koji izlazi svaka dva mjeseca u godini. Poseban kuriozitet za njih je to što je prvi tajnik Makedonsko-hrvatskog društva u Skopju, bio sada pokojni makedonski predsjednik Boris Trajkovski.

U Bitolju već desetak godina postoji makedonsko-hrvatsko

društvo "Marko Marulić". Branko Maretić, predsjednik ovog društva, objašnjava da svojim aktivnostima teže prema zbližavanju dvaju naroda, kao i očuvanju hrvatskog jezika, kulture i tradicije. "Podnijeli smo zahtjev da Hrvatska otvori počasni konzulat u Bitolju. Ostaju još mali tehnički aspekti da se potpiše i dogovor za bratimljenje između Splita i Bitolja - kaže Maretić. Ovo aktivno društvo u Bitolju je primljeno u ECMI (Europski centar za manjinska pitanja).

• ZANIMANJE ZA UČENJE HRVATSKOG JEZIKA

U Makedoniji postoji interes za izučavanje hrvatskog jezika. Udruženje organizira besplatne tečajeve, a jezik se izučava i na univerzitetskoj razini. Prije šest godina je osnovan i Lektorat hrvatskog jezika pri Katedri za makedonski jezik i južnoslavensku filologiju, a u suradnju između hrvatskog Ministarstva znanosti i makedonskog Filo-

loškog fakulteta "Blaže Koneski" iz Skopja.

- Predavanja se slušaju jednu ili dvije godine, a program obuhvaća materiju i gramatiku hrvatskog jezika. Dio studenata posjećuje predavanja nove hrvatske književnosti. Postoji velik interes za proučavanje hrvatskog jezika - objašnjava profesorica Nataša Veinović. Za one studente koje su ostvarili najbolje rezultate, Ministarstvo znanosti osigurava jednosemestralnu stipendiju u Zagrebu na Filozofskom fakultetu.

Poseban ponos za Hrvate u Makedoniji je održavanje mise u Katoličkoj crkvi na hrvatskom jeziku.

- Imamo katoličku crkvu od 1850. godine i u njoj se održavaju redovite mise, a u njoj obilježavamo sve duhovne praznike. Misa se održava na hrvatskom jeziku, iako ima i mnogo drugih katolika u zemlji - kaže predsjednik Zajednice, Šišak.

Todor **STOJČEVSKI** (AIM-NG)

ЦРТА

а) Меѓу два броја наместо предлогот го обично се пишува црта (тире):

Во стихотворбите на Константин Миладинов (1830 – 1862) среќаваме чист народен јазик.

– Првата светска војна (1914–1918) однесе милиони човечки жртви.

– Човекот имаше 30–35 години.

Ако пред првата цифра стои предлогот од, тогаш не сепишува црта (тире), туку се напишува предлогот го:

Григор Прличев живеел од 1830 до 1894 година.

б) За да се означат растојанието меѓу две и повеќе места или правецот на движењето од едно место кон друго, помеѓу нивните имиња пишуваме црта (тире):

Прекинато е движењето на патот Битола–Охрид.

– Растојанието Скопје–Загреб авионот го зема за два часа.

в) Две имиња тесно сврзани во еден поим се сврзуваат со црта (тире):

Натпреварот Победа–Работнички заврши нерешено.

–Дуетот Сариевски–Николова исполни две народни песни.,

Во печатарската практика цртата во случаите под а), б) и в) се бележи без растојание помеѓу имињата.

г) Речениците што се приведуваат како примери за дадено граматичко или правописно правило, а меѓу нив инаку нема друга врска, по точката се одделуваат со црта.

ЦРТИЧКА

а) Цртичка се пишува кај неполно сраснатите зборови, т. е. кога деловите што го образуваат сложениот збор имаат извесна самостојност:

Француско-македонски речник; македонско-австриските односи; жолто-зелена трева; црно-бела техника; седум-осум, две-три, Смаил-ага, Хилми-паша.

б) Цртичка се употребува и помеѓу двојни презимиња: Марија Кири-Склодовска

в) При пренесувањето на дел од зборот во друг ред се пишува цртичка.

г) Цртичка се пишува и кога првиот дел од сложените зборови го пишуваме со цифра:

По повод на 400-годишнината од смртта на Вилијам Шекспир; во 90-тите години од минатиот век.

Во печатарската практика цртичката (дефис) во случаите под а), б), в), г) се бележи без растојание помеѓу имињата и зборовите, односно веднаш до буквата на која се прекинува зборот.

д) Цртичка се пишува и пред делењето на зборот на слогови и составни делови во стручни написи: ко-ри-то, кни-ги-те, ше-там, по-крив-ка

Тоа се прави и за поточно да се означат изговарањето на даден збор:

Војници, ју-риш! – што-о? Зарем ти мене така?

– Другари, подвлекувам: само силна ор-га-ни-за-ци-ја!

(Од “Правописот на македонскиот литературен јазик”, Скопје) Б.Ј.

Принципот на Рамковниот договор промовира дека јазиците на малцинските заедници во Македонија ќе се употребуваат во одреден степен на институционално и на образовно рамниште и тоа: македонскиот јазик е официјален јазик на сите рамништа и во целото меѓународно претставување на Република Македонија. Албанскиот јазик е на повисоко ниво во однос на другите јазици на малцинските заедници, но на пониско ниво од македонскиот, пред сè во правото на меѓународна репрезентација на Република Македонија

МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Е ПРАВО И ОБВРСКА, А АЛБАНСКИОТ Е СУБЈЕКТИВНО ПРАВО!

Дали Република Македонија може во иднина да биде конституирана како билингвална и бикултурна држава? Не, затоа што со конституирањето во билингвална и бинационална држава се урива концептот на мултикултурализмот и гаранцијата како на индивидуалните, така и на колективните права на етничките заедници како основни принципи врз кои се базира македонската држава почнувајќи од Уставот за идното државно уредување на Македонија од 1880 г., Манифестот на Илинденското востание од 1903 г., одлуките на АСНОМ од 1944 г., Декларацијата за сувереност од 1991 г., па, ако сакате, и толку споменуваниот дух на Охридскиот договор од 2001 година

Пишуваат: Људмил Спасов и Александар Љ. Спасов

Тргнувајќи од активните дискусии за реформите што се спроведуваат во Македонија, а се во контекст на процесот на интегрирањето на Република Македонија во Европската унија на сите рамништа, се одлучивме да ја анализираме јазичната политика на ЕУ, односно правната поставеност и политиката на ЕУ во однос на употребата на различните европски јазици.

Прашањето на јазичната политика во ЕУ

Европа претставува територија каде што се употребуваат голем број различни јазици, кои, освен фактот дека најголемиот дел се во групата индоевропски јазици, ги делат огромен број разлики. Практично, секоја европска нација има свој сопствен кодифициран стандарден јазик. Јазикот за секоја од европските нации е белег на нејзината посебност и автентичност, како и прашање со висока чувствителност. Фактот дека бројноста на европските нации радикално се разликува (85 милиони Германци, околу 60 милиони Французи, 55 милиони Италијанци, но и 10 милиони Чеси, околу 2 милиони Словенци и само четирестотини илјади Малтежани), кај малите нации мо-

же да создаде комплекс на пониска вредност и помала важност, како и чувство на безгласност во идните одлуки на Унијата. Рамноправноста на јазиците е инструментот со кој секоја од европските нации, па и најмалите, барем формално, ја прави еднаква и со најголемата.

Пред извесен период во Љубљана се одржа социолингвистички собир (декември 2001) посветен на словенечкиот јазик во ЕУ. Основното прашање беше: Нема ли со евроинтеграцијата словенечкиот јазик, од официјален јазик во меѓународната комуникација на Словенија како суверена и независна држава, да се претвори во јазик од локално, регионално значење во Словенија интегрирана во ЕУ? Дали тоа значи дека словенечкиот јазик фактички ќе ја загуби позицијата која ја стекна со многу тешкотии?

Тоа, сепак, е еден аспект на проблемот. Вториот аспект на кој се осврне собирот беше: Која ќе биде позицијата на Словенија во однос на малцинските јазици во самата неа (италијанскиот и унгарскиот)? Колкава е опасноста, преку интеграцијата, овие јазици од малцински, поврзувајќи се со матицата (Италија односно Унгарија), значајно да го истиснат словенечкиот јазик од те-

риторијата каде што се говорат (Истра, односно словенечка Панонија)?

И само површен поглед врз ситуацијата во Македонија ќе покаже дека нашата ситуација е дури покомплицирана од онаа на Словенија, а интересирањето за оваа тема е речиси никакво. Рамковниот договор и уставните амандмани кои произлегоа од него, како и сите компликации кои настанаа со нивната примена, само се добар индикатор за сложеноста на прашањето. Големите конфликти честопати во себе го содржат и прашањето на јазикот, а и некои македонски интелектуалци не без основа рекоа дека опасноста од нарушување на унитарниот карактер на државата ќе започне токму со неофицијалното конституирање на Македонија во лингвистичка федерација.

Затоа во следната анализа ќе се осврнеме накусо на јазичната политика на ЕУ, на јазичната политика на државите кои од мај следната година ќе и се придружат на ЕУ и, пред сè, на она што е сторено и што треба да се стори во Р. Македонија на овој план.

Јазичната политика и јазичното планирање во ЕУ

Европската конвенција за јазиците, како и Договорот за Европската

ЈАЗИЧНА ПОЛИТИКА

унија од 1992 година, ја гарантираат слободата во употребата на јазиците, и тоа на следниве рамништа:

■ Индивидуално - право на лична комуникација на сопствениот јазик, право на изучување на сопствениот јазик и култура на сите степени на образование, како и право на комуникација со органите на власта на сопствениот јазик - ова посебно се однесува на судските постапки каде што е задолжителен превод на процесот на јазикот кој го говори обвинетата страна (ова го истакнуваме во контекст на неправедното судење на македонскиот државјанин во Италија, кога обвинетиот беше дискриминиран бидејќи не го разбираше италијанскиот јазик);

■ Колективно - право на етничките заедници, а особено на оние што се во малцинство во односната држава, на слободна употреба на јазикот во личната комуникација, право најмалку на основен степен на образование на сопствениот јазик, како и официјална употреба на малцинскиот јазик до одреден степен на институционално рамниште (види ја Рамковната конвенција за националните малцинства на Советот на Европа).

■ Рамниште на институциите на ЕУ - сите јазици на земјите членки се и официјални јазици на Унијата. Иако комуникацијата во извршните органи е претежно на англиски, на француски и на германски јазик, сепак, во Европскиот парламент секој пратеник зборува на сопствениот јазик, а и сите документи на Унијата се преведуваат на јазиците на земјите членки. Исто така, секој граѓанин на Унијата има право да комуницира со нејзините органи на својот јазик.

Како илустрација за важноста што Унијата му ја придава на ова прашање, нека послужи фактот дека најголемиот дел од идната администрација на Унијата од новите земји членки ќе бидат токму преведувачите и толкувачите. Колку и да има спротивни мислења околу финансирањето и потребата на овој сложен систем, сепак, засега никој не го оспорува ова право.

Јазичната политика на идните земји членки на ЕУ

Идните земји членки на Унијата мораа да ги прифатат стандардите

на Унијата во јазичната политика. Така, се призна правото на одреден степен на институционално рамниште на употребата на малцинските и на регионалните јазици (италијанскиот и унгарскиот во Словенија, унгарскиот во Словачка, германскиот во Чешка, финскиот и рускиот во Естонија, рускиот во Литванија и во Летонија, иако овие земји многу површно и нечесно се однесуваат кон ова прашање).

Понатаму следувахе обновата на некои досега општествено маргинализирани јазици (кашубскиот јазик во Полска како стандарден јазик со сите функции).

Општо земено, ова прашање ќе се актуелизира многу повеќе со практичното користење на правото на слобода на движењето и на населување на сите граѓани во рамките на Унијата, па и кај новопримените земји.

Што треба да се стори во РМ?

Процесот на целосна имплементација на уставните амандмани, како и на другите обврски од Рамковниот договор (законски измени), особено во делот на употребата на јазиците, треба целосно да се спроведат. Принципот на Рамковниот договор промовира дека јазиците на малцинските заедници во Македонија ќе се употребуваат во одреден степен на институционално и образовно рамниште, и тоа: македонскиот јазик е официјален јазик на сите рамништа и во целото меѓународно претставување на Република Македонија. Албанскиот јазик е на повисоко ниво во однос на другите јазици на малцинските заедници, но на пониско ниво од македонскиот, пред сè, во правото на меѓународна репрезентација на Република Македонија: македонскиот е право и обврска, а албанскиот е субјективно право!

За рамноправно место на македонскиот јазик во ЕУ треба да се завршат следниве проекти: подготовка на нова универзитетска граматика на современиот македонски стандарден јазик и дополнет и обновен правилик со правилисен речник; отворање на центри за изучување на т.н. светски јазици, но и изучување на јазиците на мнозинската и на малцинските заедници во определе-

ни региони во државата; факултативно запознавање со јазиците на соседите и нивните култури.

Настојување во остварувањето на јазичните права (индивидуални, колективни) на македонската дијаспора во соседните земји (позитивниот пример со Педагошкиот факултет во Лерин, каде што македонскиот се изучува како јазик на регионот, македонската заедница во Бугарија, Албанија, Војводина).

Основни опасности во актуелната ситуација се: јазична федерализација на Македонија како прв чекор кон поделба на државата; губење на културниот идентитет на Македонците во соседните земји и во дијаспората со негрижа за македонскиот јазик надвор од Република Македонија; користење на јазичните прашања за провоцирање на нови конфликти и желби за меѓуетничко пресметување.

Овие опасности можат да се избегнат ако се води мудра политика. Пред сè, преку потпишување на Европската декларација за јазиците и нејзина примена, како и со интензивна културна соработка со земјите од регионот врз начелото на реципроцитет.

Дали Република Македонија можеше да биде организирана како монолингвална и монокултурна држава? Не, затоа што основите на државата за време на Илинденското востание се поставени како право на македонскиот народ, но и на другите малцински заедници, да ги афирмираат своите јазици и култури; не, затоа што асономската држава е поставена на истите принципи; не, затоа што Уставот од 1991 година им гарантира право на малцинските заедници на своја јазична и културна еманципација; не, затоа што Уставот со уставните амандмани од 2001 година го гарантира истото право. ♦

СМЕШКИ

Смешно е кога некој ти вели дека животот со тебе го дели

и, кога полжавот се мачи на својата куќа да се качи

и, кога не можам да решам како може ежот да се чеша.

Смешно е и што не знам дали и огнот на жешко се жали

и, дали некаде е во мода и водата да пие вода

и, не знам колку е грешно, и смеењето ми е смешно!

Петре М. Андреевски

КАКО ЌЕ ДОЈДЕ БУБА МАРА ДО ЦВЕТОТ?

ЛАВИРИНТ

Помогнете му на зајакот да излезе од својата дупка.

АПРИЛИЛИ

*Тивко, тивко, шега не е,
црвен облак ѕвезди сее.*

*Дрвјата на корзо одат,
слончиња за раце водат.*

*Потем сам на глава стои,
нешто смета, гласно брои.*

*По улица воз се движи,
на него е лав што мижи.*

*Низ простори ежета шета,
покрај него зајче лета.*

*Мачиња на покрив седат,
фурки зеле, ветер предат:*

*Кој верува деца мили?
Априлили-ли-ли-ли!*

Стојан Тарапуза

ЗЕЛЕН АПРИЛ

Април јава зелен елен,
низ зелени mine села;
целиот е зелен, зелен,
само брада има бела...

И на сонцето му викна
потопло да грее веќе;
кај што стапна - тревка никна,
што погледна - стана цвеќе!

Михо Атанасовски

СОНЦЕ

Сонцето е тркалце и малце
Прилега на царски венчан прстен
Сонцето е многу скапа пара
Којашто насекаде се бара
Сонцето е среќа полна златни зрна
Секојдневно од небо што врнат.
Кој ќе го касне, ќе порасне.

Загорка Присаѓанец-Тодоровска

ЛАСТОВИЧЕ ДОЛЕТА

Ластовиче долета,
ја донесе пролетта,
со неа и кокиче
да закити момиче,
донесе пеперуги,
топол сончев сјај,
за да биде личен -
мојот роден крај!

Васил Куноски

МЕШАНА САЛАТА СО ЈОГУРТ

Сварете ги компирите и морковите, исцедете ги, оставете ги да се изладат и исечете ги на коцки. Во здела изматете ја жолчката со малку сол и црн пипер и додадете сок од лимун. Ставете го во здела за салата сварениот зеленчук, шунката исечкана на коцки, краставички исечкани на тркалца, печурките и маслинките. Преку салатата прелијте го сосот со јајце и промешајте. Потоа прелијте ја со јогурт и додадете неколку лажици масло. Украсете ја со белиот дел насечен на тркалца и оставете неколку минути да стои за да може зеленчукот да ги впије сите сокови.

ДРАГИ ЧИТАТЕЛИ!

Ве молиме за соработка со ваши мислења, ставови и погледи.

Вашиите написи, коментари, огласи, реклами, соопштенија и друго треба да пристигнат на Редакцијата за да бидат објавени во наредниот број.

ЗАБЕЛЕШКА: коментарите објавени на страниците на ова списание со потписи на авторите се мислења на истите и не секогаш тие го одразуваат мислењето на Редакцијата. Редакцијата е одговорна само за текстовите без потпис. Материјалите испратени на адреса на ова списание стануваат негова сопственост, освен ако за тоа претходно е постигната поинаква согласност.

**GLASILO ZAJEDNICE MAKEDONACA
U REPUBLICI HRVATSKOJ
СПИСАНИЕ НА ЗАЕДНИЦАТА
НА МАКЕДОНЦИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА**

Главен уредник:
БЛАГОЈА ЈОВАНОВСКИ

Редакција:
Марко Паризоски (Загреб),
Владо Настески (Риека),
Аница Плазониќ (Сплит),
Слободан Кузевски (Осиек),
Ратко Димовски (Пула),
Августина Гулеска - Хајдиќ (Задар).
Компјутерска обработка: Љупчо Таневски
Лектура: Августина Гулеска - Хајдиќ
Секретар: Анка Рабузин
Ovo glasilo tiska se uz materijalnu potporu
Savjeta za nacionalne manjine Republike
Hrvatske.

Nakladnik: Zajednica Makedonaca u Republici
Hrvatskoj, Zagreb, Masarykova 16/1,
tel./fax: 01/4872-655

За издавачот: **ИЛИЈА ХРИСТОДУЛОВ**
Tisak: Gradska tiskara Osijek d.d.

Temeljom odredaba čl. 58 stav 3 Zakona o javnom
informiranju RH (N.N. br. 22/1992. g.) novine su
prijavljene i registrirane pod br. 421 u Ministarstvu
kulture i prosvjete - Sektor informiranja - 14.7.1993. g.

Prema mišljenju Ministarstva kulture i prosvjete Republike
Hrvatske broj 532-03-1/7-94-01 od 10. svibnja 1994. g. ova
tiskovina oslobođena je plaćanja poreza na promet.

PARKETARSKE USLUGE

Lamza

POLAGANJE, BRUŠENJE, LAKIRANJE,
KRPAŃJE, PRESLAGIVANJE, LAMINATI

Vrsimo manje adaptacije!

TEL: 091/3840174 FAX: 091/3885981
01/384017 01/3768119

Благодарност на Тодорче Јанев кој преку оваа фирма "ЛАМЗА" бесплатно го обнови паркетот во канцеларијата на Заедницата. Заедницата на Македонците во Република Хрватска заблагодарува на сите донатори кои допринесоа да се реализираат програмите на Заедницата.

СВЕТИ НИКОЛЕ

Населба во источниот дел на Република Македонија, сместена на бреговите на реката Азмак во централниот дел на висорамнината Овче Поле со над 13.000 жители, од главниот град одалечена 80 километри.

За постоењето на населбата постојат записи уште од 13 век, каде се споменува како село со многу цркви сместено во рамница со стада овци и житници.

Свети Николе е врзано за култот на Светецот Свети Никола кој е присутен и во куќните слави на жителите во градот. Од која страна да се гледа градот, доминира црквата "Свети Никола" и е дел од официјалниот амблем на населбата, а нејзиното име е присутно во сите пори на живеењето. На тоа место пред 20 години постоеше помала црква. По градежните зафати се изгради денешната црква која, всушност, претставува црква во црква.

Денес Свети Николе е административен, земјоделски, трговски и културен центар на Општината со сите проблеми на транзицијата.

Црквата "Св. Никола"

Светиниколчани во центарот на градот

Носии на извотниот фолклор

Старата чаршија

АНТИЧКИ НАКИТ ВО МАКЕДОНИЈА
VI век пр.н.е. - VI век н.е.

